

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SHER VE DİĞERLERİ / BİRLEŞİK KRALLIK DAVASI

(Başvuru no. 5201/11)

KARAR

STRAZBURG

20 Ekim 2015

İşbu karar AİHS'in 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup, bazı değişikliklere tabi tutulabilir.

Sher ve Diğerleri / Birleşik Krallık davasında,

Başkan

Guido Raimondi

Yargıçlar

Päivi Hirvelä,

Ledi Bianku,

Nona Tsotsoria,

Paul Mahoney,

Faris Vehabović,

Yonko Grozev

ve ***Bölüm Yazı İşleri Müdürü*** Françoise Elens-Passos'un katılımıyla Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Dördüncü Bölüm), 15 Eylül 2015 tarihinde gerçekleştirilen kapalı müzakerelerin ardından, aynı tarihte kabul edilen aşağıdaki kararı vermiştir.

USUL

1. Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı aleyhine açılmış olan davanın temelinde, üç Pakistan vatandaşı Sultan Sher, Mohammed Rizwan Sharif ve Mohammed Umer Farooq (“başvuranlar”) tarafından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne (“AİHM” veya “Mahkeme”) 17 Ocak 2011 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme’nin (“Sözleşme”) 34. maddesi uyarınca yapılmış olan 5201/11 no.lu başvuru yer almaktadır.

2. Kendilerine adli yardım sağlanmış olan başvuranlar, Bradford’da görev yapan Avukat A. Yousaf tarafından temsil edilmişlerdir. Birleşik Krallık Hükümeti (“Hükümet”) ise, İngiltere Dışişleri Bakanlığı’nda görev yapan temsilcisi M. Addis tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuranlar bilhassa, haklarındaki belirli suçlamalara ilişkin olarak kendilerine Sözleşme'nin 5 §§ 2 ve 4 hükümlerinin gerektirdiği gibi yeterli nitelikte bir bilgilendirmenin yapılmamış olduğunu, gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin izin başvurularının değerlendirilme usulünün Sözleşme'nin 5 § 4 ve 6 § 1 maddelerine aykırı olduğunu ve evlerinde arama yapılmasının özel hayata ve konuta saygı haklarını ve Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesini ihlal etmiş olduğunu iddia etmişlerdir.

4. Başvuru, 2 Ekim 2013 tarihinde Hükümet'e tebliğ edilmiştir.

5. Başvuranlar ve Hükümet yazılı görüşlerini ibraz etmişlerdir (Mahkeme İçtüzüğü'nün 54 § 2 (b) maddesi). Tarafların ibraz etmiş oldukları görüşlere ek olarak, Bölüm Başkanı tarafından yargılamalara yazılı görüş bildirmek suretiyle müdahil olmasına izin verilen *Privacy International*¹ üçüncü taraf olarak görüşlerini sunmuştur (Sözleşme'nin 36 § 2 maddesi ve Mahkeme İçtüzüğü'nün 44 § 3 maddesi).

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

6. Başvuranlar, aşağıda açıklanan dava konusu olayların meydana geldiği tarihte öğrenci vizesiyle Birleşik Krallık'ta ikamet etmekteydiler. Ekte, başvuranlara ilişkin ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir.

A. Başvuranların yakalanmaları ve ilk gözaltı işlemleri

7. Başvuranlar, başka dokuz kişi ile birlikte, değişiklik yapılmış olan 2000 tarihli Terör Yasası ("2000 tarihli Yasa") uyarınca, 8 Nisan 2009

---

¹ Ç.N.:1990'da Birleşik Krallık'ta kurulmuş kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olan Privacy International (PI), devlet ve işletmelerce yapılan gizlilik ihlallerini izlemekle yükümlüdür.

tarihinde Kuzey Batı İngiltere'nin çeşitli bölgelerinde yakalanmışlardır. Yakalama işlemleri *Operation Pathway*¹ kapsamında gerçekleştirilmiştir.

1. Sher

8. Sher, terör eylemlerinin gerçekleştirilmesi, bu eylemlerin hazırlanması ve teşvik edilmesi suçlarına karıştığı şüphesiyle 2000 tarihli yasanın 41. maddesi (bk. aşağıda § 91) uyarınca 8 Nisan tarihinde saat 18.35'te yakalanmıştır. Gözaltı tutanağına göre, delillerin toplanması ve muhafaza edilmesi ve ayrıca soru yöneltmek suretiyle delil elde edilmesi amacıyla, başvuran hakkında gözaltına alma izni çıkarılmıştır.

9. Aynı gün saat 22.00 sularında, kıdemli bir polis memuru tarafından Sher'in gözaltına alınma işleminin incelemesi yapılmıştır. Başvuran, herhangi bir beyanda bulunmamıştır. Delillerin toplanması ve muhafaza edilmesi ve ayrıca sorgulama suretiyle delil elde edilmesi için gerekli görülmesi nedeniyle, başvuranın gözaltında tutulmaya devam edilmesine karar verilmiştir.

10. 9 Nisan tarihinde saat 7.40'ta, başvuranın avukatı Yousaf'a bir tebligatta ("TACT 5 formu") bulunulmuştur. Söz konusu tebligatta, diğerlerinin yanı sıra, aşağıdaki bilgilere yer verilmiştir:

"İşbu belge ile aşağıdaki hususlar tarafınıza bildirilmektedir:

...

SULTAN SHER

Terör eylemlerinin gerçekleştirilmesi, hazırlanması veya teşvik edilmesi suçlarına karıştığı ya da karışmış olduğu şüphesinin söz konusu olması nedeniyle, Sultan Sher, **2000 tarihli Terör Yasası'nın 41. maddesi** hükümleri gereğince yakalanmıştır."

11. Yousaf, başvuranın gözaltında tutulmasına ilişkin yapılacak incelemeye kendisinin yokluğunda devam edilmesinin uygun olduğunu ve

---

¹ Ç.N.: Operation Pathway, İngiltere'de gerçekleştirilen bir terörle mücadele operasyonudur.

inceleme işleminin yapılacağı tarihte bu konuya ilişkin herhangi bir beyanda bulunmayacağını belirtmiştir.

12. Aynı tarihte saat 9.35'te, başvuranın gözaltında tutulmasına ilişkin başka bir inceleme işlemi daha gerçekleştirilmiştir. Başvurana, sorgulama suretiyle ilgili delillerin elde edilmesi, söz konusu delillerin muhafaza edilmesi, ilgili delillerin inceleme veya analiz sonuçlarının beklenmesi ve delil elde edilmesi amacıyla yapılacak inceleme/analiz işlemleri için gözaltı işleminin devamının gerekli olduğu yönünde bir kanaat oluştuğu bildirilmiştir.

13. Saat 16.00 sularında, Yousaf'a sorgu öncesi bilgilendirme belgesinin ("bilgilendirme belgesi") bir nüshası verilmiştir. Söz konusu belgenin üçüncü paragrafında aşağıdaki ifadeler yer almıştır:

"Müvekkiliniz, 2000 tarihli Terör Yasası'nın 41. maddesine aykırı olacak şekilde, bir terör eyleminin gerçekleştirilmesine ve hazırlanmasına karıştığı ya da böyle bir eylemi teşvik ettiği şüphesiyle yakalanmıştır. Müvekkiliniz, söz konusu suçun ivedi ve etkili bir şekilde soruşturulmasının sağlanması için ilgili yakalama işleminin gerekliliğine dair bilgilendirilmiştir. Uyarıda bulunulması sonrasında müvekkiliniz herhangi bir yanıt bildirmemiştir. Yakalama işlemi, Kuzey Batı Terörle Mücadele Birimi tarafından yürütülen bir İstihbarat Operasyonu sonrasında gerçekleştirilmiştir."

14. İlgili bilgilendirme belgesinde, farklı mekânlarda yakalanan on iki kişinin adının yer aldığı bir liste sunulmuş ve bu kişilerin evleri ile ilişkili oldukları mekânlarda arama, el koyma ve adli inceleme işlemlerinin gerçekleştirilmiş olduğu belirtilmiştir. "Soruşturma ekibine istihbarat çalışmaları devam ettikçe söz konusu kişilerin ilişkili olduğu mekânların sayısının artma olasılığı bildirilmiş" olmasına karşın, on adet mekânda arama gerçekleştirilmiştir. Söz konusu belgede ayrıca şu ifadeler yer almıştır:

"Müvekkiliniz, bomba yapımında kullanılan ekipmanlar, aygıtlar, patlayıcılar, kompozit malzemeler, düzenek tarifleri, yazılı deliller, bilgisayarlar ve BT depolama

aygıtları ile cep telefonları için gerçekleştirilen aramaların da bu mekânlarda yapılan incelemeler kapsamında yer aldığına ilişkin olarak bilgilendirilmiştir...”

15. İlgili belgede son olarak aşağıdaki ifadeler yer almıştır:

“Müvekkilimize, işbu soruşturmanın konusunu oluşturan çeşitli mülklere erişimine ve bireylerle ilişkisine dair sorular yöneltilecektir. Müvekkilimize ayrıca, bilgisayar kullanımı ve haberleşme yöntemlerine dair sorular yöneltilecek olup, daha da önemlisi, terör eylemlerinin gerçekleştirilmesine, hazırlanmasına ya da teşvik edilmesine ilişkin bilgisi veya bu konulara dair sahip olabileceği bilgiler ile ilgili sorular sorulacaktır...”

16. Saat 17.00 sıralarında, başvuranın gözaltında tutulmasına ilişkin başka bir inceleme işlemi daha gerçekleştirilmiştir. Daha önce ifade edilmiş olan gerekçelerle, başvuranın gözaltı işleminin devamının gerekli olduğu kanaatine varılmıştır.

17. Saat 18.00’ı geçtikten kısa bir süre sonra, polis ilk ifade alma işlemine başlamıştır. Sher’e yakalanmış olan diğer kişilere, arama gerçekleştirilen çeşitli mekânlara ve bomba yapımında kullanılan ekipmanlara dair bilgisinin olup olmadığına ilişkin ayrıntılı sorular yöneltilmiştir. Başvuran, bu sorulara cevap olarak herhangi bir yorumda bulunmamıştır. İfade alma işlemi toplamda yaklaşık olarak bir buçuk saat sürmüştür.

18. Gece yarısı olmasından kısa bir süre önce, başvuranın gözaltında tutulmasına ilişkin başka bir inceleme işlemi daha gerçekleştirilmiştir. Daha önce ifade edilmiş olan gerekçelerle, başvuranın gözaltı işlemine devam edilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

2. *Sharif*

19. Sharif, terör eylemlerinin gerçekleştirilmesi, bu eylemlerin hazırlanması ve teşvik edilmesi suçlarına karıştığı şüphesiyle 2000 tarihli yasanın 41. maddesi uyarınca 8 Nisan tarihinde saat 17.37’te yakalanmıştır. Gözaltı tutanağına göre, delillerin toplanması ve muhafaza edilmesi ve

ayrıca soru yöneltmek suretiyle delil elde edilmesi amacıyla başvuranın gözaltına alınması için izin çıkarılmış ve başvuran bu duruma ilişkin olarak bilgilendirilmiştir.

20. Aynı gün saat 23.00'te, kıdemli bir polis memuru tarafından Sharif'in gözaltına alınması işleminin incelemesi yapılmıştır. Başvuran, herhangi bir beyanda bulunmamıştır. Delillerin toplanması ve muhafaza edilmesi ve ayrıca sorgulama suretiyle delil elde edilmesi için gerekli görülmesi nedeniyle, başvuranın gözaltı halinin devamına karar verilmiştir.

21. 9 Nisan tarihinde saat 7.40'ta, Sharif'in avukatı Yousaf'a, Sher hakkında gönderilmiş olan ile aynı içerikli bir TACT 5 formu gönderilmiştir (bk. yukarıda § 10). Yousaf yine, gözaltı işlemine ilişkin yapılacak incelemeye kendisinin yokluğunda devam edilmesinin uygun olduğunu belirtmiştir.

22. Aynı tarihte saat 9.50'de, Sharif'in gözaltında tutulmasına ilişkin başka bir inceleme işlemi daha gerçekleştirilmiştir. Sharif'e, sorgulama suretiyle ilgili delillerin elde edilmesi, söz konusu delillerin muhafaza edilmesi, ilgili delillerin inceleme veya analiz sonuçlarının beklenmesi ve delil elde edilmesi amacıyla yapılacak inceleme/analiz işlemleri için gözaltı halinin devamının gerekli olduğu yönünde bir kanaat oluştuğu bildirilmiştir.

23. Saat 16.50'de, Sharif'in gözaltında tutulmasına ilişkin başka bir inceleme işlemi daha gerçekleştirilmiştir. Daha önce ifade edilmiş olan gerekçelerle, gözaltı halinin devamının gerekli olduğu kanaatine varılmıştır.

24. Öğleden sonra, Sharif'e, içeriği neredeyse Sher'e verilenle aynı olan bir bilgilendirme belgesi iletilmiştir (bk. yukarıda §§ 13-15). Sonrasında, Sharif'in ifadesi alınmış, bu esnada kendisine bilhassa yakalanmış olan diğer kişilerle ilgili sorular yöneltilmiş ve bu işlem yaklaşık yarım saat sürmüştür. Kendisi bu sorulara ilişkin herhangi bir yorumda bulunmamıştır.

25. Saat 23.45'te, Sharif'in gözaltında tutulmasına ilişkin başka bir inceleme işlemi daha gerçekleştirilmiştir. Daha önce ifade edilmiş olan gerekçelerle, gözaltı halinin devamının gerekli olduğu kanaatine varılmıştır.

3. *Farooq*

26. Farooq, terör eylemlerinin gerçekleştirilmesi, bu eylemlerin hazırlanması ve teşvik edilmesi suçlarına karıştığı şüphesiyle 2000 tarihli yasanın 41. maddesi uyarınca 8 Nisan tarihinde saat 17.35'te yakalanmıştır. Gözaltı tutanağına göre, gözaltına alınmasına ilişkin gerekçeler kendisine açıklanmıştır.

27. Aynı gün saat 21.45 sularında, kıdemli bir polis memuru tarafından Farooq'un gözaltına alınması işleminin incelemesi yapılmıştır. Farooq, herhangi bir beyanda bulunmamıştır. Delillerin toplanması ve muhafaza edilmesi ve ayrıca sorgulama suretiyle delil elde edilmesi için gerekli görülmesi nedeniyle, gözaltı halinin devamına karar verilmiştir.

28. 9 Nisan tarihinde saat 7.40'ta, Farooq ile ilgili olarak Yousaf'a, Sher hakkında gönderilmiş olan ile aynı içerikli bir TACT 5 formu gönderilmiştir (bk. yukarıda § 10). Yousaf yine, gözaltı işlemine ilişkin yapılacak incelemelere kendisinin yokluğunda devam edilmesinin uygun olduğunu belirtmiştir.

29. Aynı tarihte saat 9.15'te, Farooq'un gözaltında tutulmasına ilişkin başka bir inceleme işlemi daha gerçekleştirilmiştir. Farooq'a, sorgulama suretiyle ilgili delillerin elde edilmesi, söz konusu delillerin muhafaza edilmesi, ilgili delillerin inceleme veya analiz sonuçlarının beklenmesi ve delil elde edilmesi amacıyla yapılacak inceleme/analiz işlemleri için gözaltı halinin devamının gerekli olduğu yönünde bir kanaat oluştuğu bildirilmiştir.

30. Saat 17.40'ta, Farooq'un gözaltında tutulmasına ilişkin başka bir inceleme işlemi daha gerçekleştirilmiştir. Daha önce ifade edilmiş olan gerekçelerle, gözaltı halinin devamının gerekli olduğu kanaatine varılmıştır.

31. Öğleden sonra, Farooq'a, içeriği neredeyse Sher'e verilenle aynı olan bir bilgilendirme belgesi iletilmiştir (bk. yukarıda §§ 13-15). Sonrasında, polis tarafından Farooq'un ifadesi alınmış, bu esnada kendisine bilhassa yakalanmış olan diğer kişilerle ilgili sorular yöneltilmiş ve bu işlem

yaklaşık yarım saat sürmüştür. Kendisi bu sorulara ilişkin herhangi bir yorumda bulunmamıştır.

32. Saat gece yarısını geçtikten kısa bir süre sonra, Farooq'un gözaltında tutulmasına ilişkin başka bir inceleme işlemi daha gerçekleştirilmiştir. Daha önce ifade edilmiş olan gerekçelerle, gözaltı halinin devamının gerekli olduğu kanaatine varılmıştır.

B. Arama izinleri

33. Bu sırada, polis başvurularla bağlantılı bir dizi adreste arama yapılması için Manchester Sulh Ceza Mahkemesi'nden 8 Nisan 2009 tarihinde arama izni istemiş ve mahkemece ilgili izinler verilmiştir. Arama izni başvurusunu yapan polis memuru, ilgili materyallerin bir terör soruşturması bağlamında büyük önem arz etmesinin muhtemel olduğuna inanmak için makul gerekçelerinin mevcut olduğunu ve gizlenmesinin, kaybedilmesinin, zarar görmesinin, değiştirilmesinin ya da imha edilmesinin önüne geçilmesi için söz konusu bu materyallere el konulması gerektiğini kaydetmiştir.

34. İlgili materyaller aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

“Yazışmalar, broşürler, posterler, dergiler, üyelik formları, kimlik belgeleri, seyahat belgeleri, pasaportlar, haritalar, krokiler, planlar, telefon kayıtları, konaklamaya ilişkin bilgiler, yazılı eserler/kitaplar, kullanmaya/kontrole ilişkin araç belgeleri, başka mülklere/kilitli yerlere/garajlara ve bunların anahtarlarına ilişkin yazışmalar, satın alınmış mallara ilişkin fişler, dini/siyasi görüşlerin kayıtları, el yazısıyla yazılmış notlar, makbuzlar, faturalar, sipariş formları, sipariş teslim notları, ilanlar, karayolu, deniz ve havayolu seyahat bilgileri. Bilgisayarlar, bilgisayar ekipmanları, cep bilgisayarı (PDA) yazılımı, donanımı, dijital bellek, fakslar, yazıcılar, tarayıcılar, fotokopi makineleri, yazıcı kağıtları, DVD'ler, CD'ler, CD Rom'lar, video/ses kasetleri, flaş diskler, cep telefonları, sim kartları, cep telefonlarının satın alınması, kaydedilmesi ve faturalandırılmasına ilişkin deliller, kredi kartları, kontör kartları, nakit para, çek defterleri, para transferi belgeleri, mali belgeler, kameralar, video ekipmanları, fotoğraflar/negatifler, iletişim araçları, kimyasal veya öncü maddeler,

andaçlar/süsler/bayraklar, gizleme veya nakliye maddeleri, terörizmle bağlantılı olduğuna inanılan her türlü eşya...”

35. İlgili arama izinleri bu bilgiler doğrultusunda verilmiştir. Söz konusu arama izinlerinde aşağıdaki ifadeler yer almıştır:

“İşbu belge ile ilgili polis memurunun, arama işleminin amaçlarına uygun kişi veya kişilerce eşlik edilmesi koşuluyla, bu belgenin hazırlanma tarihinden itibaren bir ay içerisinde söz konusu mekânlara yalnızca bir kez girmesi ve buralarda arama yapması izni verilmiştir...”

36. 8 Nisan ve 18 Nisan tarihleri arasında Sher’in ev adresinde on gün boyunca süren bir arama gerçekleştirilmiştir. Sher’in işyerindeki arama işlemi ise 11 Nisan ve 14 Nisan tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

37. Sharif ve Farooq aynı adreste kalmaktaydılar. Kendilerinin ikamet yerinde ise 8 Nisan ve 19 Nisan tarihleri arasında bir arama gerçekleştirilmiştir.

38. Söz konusu mülklerde gerçekleştirilen aramaların tümünde, polis memurları sabah ilk iş olarak bu yerlere gitmiş ve saat 19.00’a kadar vardiyalar halinde çalışmışlardır. Polis memurları daha sonra bu mülkleri geçici olarak kapatmış ve çevresini kordon altına almıştır. Ertesi sabah polis memurları tekrar söz konusu bu mekânlara giderek çalışmalarına devam etmiş ve arama işlemi tamamlanana kadar bu şekilde çalışmışlardır.

C. Başvuranların gözaltı sürelerinin uzatılması

1. Gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin birinci başvuru

39. Başvuranlar, yakalandıkları günden itibaren geçerli olmak üzere gözaltı sürelerinin yedi gün uzatılması için izin isteminde bulunulmak üzere Westminster Şehri Sulh Ceza Mahkemesi’ne bir başvuru yapılacağına ve 10 Nisan tarihinde bir duruşma gerçekleştirileceğine ilişkin olarak 9 Nisan tarihinde bilgilendirilmişlerdir. Başvuru ve duruşmaya ilişkin ilamda aşağıdaki açıklamalar yer almıştır:

“2000 tarihli Terör Yasası’nın yargı makamının sizi veya yasal temsilcinizi duruşmanın herhangi bir bölümü kapsamına almama kararı alabileceğini öngören 8. Eki’nin 33(3) sayılı paragrafına tabi olmak üzere, şahsınız ve yasal temsilciniz beyanlarını yazılı veya sözlü olarak iletebilir ve bir duruşmaya katılabilir. Yasal temsilciniz, yukarıda bahsi geçen hüküm uyarınca, kendisine ve size tanınmış olan duruşmaya katılma hakkına ilişkin yazılı olarak bilgilendirilmiştir. Polis, yakalandığınız tarihten itibaren geçerli olmak üzere gözaltı süresinin yedi gün uzatılması için izin talebinde bulunmuştur. Bu talepte bulunulmasının gerekli görülmesinin sebebi, ilgili delillerin toplanmasını ya da muhafaza edilmesini sağlamak ya da 2000 tarihli Terör Yasası’nın 40(1)(a) maddesi kapsamına giren bir suçun ya da suçların işlenmesine ilişkin veya 40(1)(b) maddesi hükümleri kapsamına giren biri olduğunuzu işaret eden delillerin elde edilmesini ve incelemesi veya analizi yapılacak veya yapılmakta olan ilgili herhangi bir delilin ya da nesnenin beklenmekte olan inceleme sonuçlarının alınmasını sağlamaktır.”

40. Westminster Şehri Sulh Ceza Mahkemesi’ne yapılan başvuruda, “Yapılacak Diğer Araştırmalar” başlıklı bölümün 9. maddesinde, polis operasyonuna ve devam etmekte olan soruşturmadaki mevcut vaziyete dair uzun bir açıklama yapılmıştır. 9. maddede yer alan hususlar, başvuranlara ya da Yousaf’a bildirilmemiştir.

41. Duruşmanın 10 Nisan 2009 tarihinde sabah saat 9.30’da gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır. Bölge Yargıcının 9. maddede yer alan hususları incelemesine ve bu konuya ilişkin sorular yöneltmesine olanak tanınması amacıyla, duruşmanın bir bölümü halka kapalı olarak gerçekleştirilmiştir. Başvuranlar ve Yousaf bu nedenle, duruşmanın bu bölümüne alınmamışlardır. Başvuranlar ve Yousaf söz konusu tarihte ilgili usule ilişkin olarak herhangi bir şikâyette bulunmamışlardır.

42. Duruşmanın halka açık olarak gerçekleştirilen bölümünde, kıdemli bir polis memuru ilgili gözaltı süresinin uzatılmasına yönelik sözlü başvuruda bulunmuş, bu başvuru yazılı metne dönüştürülmüş ve başvuranlara ve Yousaf’a bu metnin birer nüshası verilmiştir. Yazılı metinde 9. madde ile ilgili hususların kapalı duruşma yöntemiyle ele alınma sebebi açıklanmış ve polis operasyonuna dair bazı ayrıntılara yer verilmiştir.

Metinde ayrıca, şimdiye kadar el konulmuş eşyaların tümüne ilişkin ayrıntılı bilgi verilmiş ve soruşturma ile ilgili olarak aşağıdaki ifadeler kullanılmıştır:

“Soruşturma neticesinde, başvuruların gözetiminde bulundurulmuş diğer kişilerle önemli ölçüde bir işbirliği içerisinde oldukları ve bu yolla Birleşik Krallık içerisinde bir terör saldırısı düzenlemeyi planladıkları önermesini destekleyen istihbarat ve deliller elde edilmiştir.”

43. Yousaf, duruşma esnasında söz konusu polis memurunu çapraz sorguya tabi tutmuş ve başvuruların gözetiminde tutulmalarına ilişkin herhangi bir şikâyette bulunmamış ya da başvuruların gözetiminde tutulmalarına son verilmesi yönünde bir talepte bulunmamıştır.

44. Bölge Yargıcı saat 13.20’de, başvuruların gözetiminde tutulmalarına 15 Nisan tarihine kadar devam edilmesi iznini vermiştir. İlgili izin kararının resmi tebligatında aşağıdaki açıklamalar yer almıştır:

“Rütbesi en az Komiser seviyesinde olan bir polis memurunun başvurusu üzerine ve gözetim işleminin devamı için ileri sürülen gerekçelere ilişkin olarak yukarıda adı geçen kişi tarafından veya bu kişi adına yapılan beyanları dikkate alarak, 2000 tarihli Terör Yasası’nın 8. Eki’nin 30 ve 32. paragrafları doğrultusunda aşağıdaki kanaate varmış bulunuyorum:

...

(ii) söz konusu kişinin gözetimine alınmasıyla bağlantılı soruşturma gereken gayretle ve ivedilikle yürütülmektedir;

(iii) kişinin sorgulanması veya başka bir yöntem aracılığıyla ilgili delillerin elde edilmesi ya da bu delillerin muhafaza edilmesi veya delil elde edilmesi amacıyla incelemesi veya analizi yapılacak veya yapılmakta olan ilgili herhangi bir delilin ya da nesnenin beklenmekte olan inceleme sonuçlarının alınmasının beklenmesi için yukarıda adı geçen kişinin gözetim halinin devam etmesinin gerekli olduğuna inanılması için makul gerekçeler mevcuttur...”

2. 10 Nisan ile 15 Nisan arasındaki gözaltı işlemi

(a) Sher

45. 10 Nisan 2009 tarihinde, Sher'e ikinci bir bilgilendirme belgesi verilmiştir. Söz konusu bilgilendirme belgesinde, yakalanan diğer şüphelilerden birinin iki adreste Sher ile birlikte yaşamış olduğunu ve kendisinin yakalanan başka bir şüpheli hakkında bilgi sahibi olduğunu söylediği kaydedilmiştir. Bu belge, Sher ile saat 18.00'den kısa süre sonra başlayan ve bir buçuk saat sonrasında sona eren ifade alma işlemine dayanak teşkil etmiştir. İlgili ifade alma işlemi sırasında, Sher'e yakalanan diğer şüphelilerden bazılarını tanıyıp tanımadığına ve arama gerçekleştirilen bazı yerlere ilişkin bilgisinin bulunup bulunmadığına dair sorular yöneltilmiştir. Sher, kendisine yöneltilen soruları cevapsız bırakmıştır.

46. Paskalya Bayramı sonrası hafta sonuna denk gelen 11 ve 12 Nisan tarihlerinde konuyla ilgili herhangi bir işlem gerçekleştirilmemiştir.

47. 13 Nisan tarihinde Sher'e üçüncü bir bilgilendirme belgesi verilmiştir. Bu belgede ise, arama gerçekleştirilen çeşitli yerlerde bulunan ve kendisiyle bağlantılı olduğu iddia edilebilecek eşyalara dair ayrıntılı bilgiler yer almıştır. Söz konusu bu bilgilendirme belgesi, saat 13.00'da başlayan ve toplamda yaklaşık olarak dört saat süren bir dizi ifade alma işlemine dayanak teşkil etmiştir. Yine, Sher, görüşme sırasında ele alınan hususlara ilişkin herhangi bir yorum yapmamıştır.

48. 14 Nisan 2009 tarihinde Sher'e ve avukatına dördüncü bir bilgilendirme belgesinin birer nüshası gönderilmiştir. Bu belgede, soruşturmanın "ilgi alanlarına" girdiği söylenen ve aralarında gözaltında tutulan kişiler arasındaki cep telefonu mesajlarının, önemli sayıda bir halk kitlesinin uğrak noktası olması beklenen belirlenmiş yerleri işaret eden haritaların, yurtdışındaki militarist bir bölgeyi tasvir eden elle yazılmış ayrıntılı bir belgenin, güvenlik sanayine girişleri ve bu çevredeki hareketleri ve havalimanlarına girişleri gösterir belgelerin, cep telefonu kullanımına

dair belgelerin, Pakistan da dâhil olmak üzere uluslararası seyahatlere ve seyahatlerin amacına dair belgelerin, halka açık yerlere ilişkin şüpheli keşif belgelerinin, önemli toplantılara dair belgelerin ve yurtdışına aktarılan paraları gösterir belgelerin de yer aldığı bir dizi eşyanın tespit edildiği bilgisi yer almıştır. İlgili belgede ayrıca aşağıdaki ifadelere de yer verilmiştir:

“Müvekkilinizin hâlihazırda gözaltında tutulan kişilerle bağlantısını ortaya koyan birtakım deliller mevcuttur. Gözaltında tutulan kişilerin hem Liverpool’da hem de Manchester’da defalarca bir araya gelerek görüşme gerçekleştirmiş olduklarını gösteren kesin deliller söz konusudur. Bahse konu kişiler ile bu operasyon kapsamında yakalanan şüpheliler arasında başka ilişkilerin de bulunduğunu gösteren cep telefonu fotoğrafları bulunmaktadır.

İşbu bilgilendirme belgesiyle, polis soruşturmasının ayrıntılı bir özetinin sunulması ve bir saldırı planına yönelik hazırlık niteliğinde faaliyetlerin gerçekleştirildiği yönünde kuvvetli bir inancın söz konusu olduğunun ifade edilmesi amaçlanmıştır. Çok sayıda belgenin değerlendirmesine halen devam edilmektedir ve söz konusu bu belgeler, bir sorgu öncesi bilgilendirme belgesinin daha hazırlanmasına temel teşkil edebilir.

49. Bunların yanı sıra, ilgili belge saat 13.00’da başlayan ve toplamda yaklaşık olarak bir saat yirmi dakika süren bir ifade alma işlemine dayanak teşkil etmiştir. Sher, herhangi bir yorumda bulunmayı reddetmiştir.

(b) Sharif

50. 10 Nisan 2009 tarihinde, Sharif’e ikinci bir bilgilendirme belgesi verilmiştir. Söz konusu bilgilendirme belgesinde, gözaltında tutulan diğer kişilerin bazılarında alınan bilgilere yer verilmiş ve Sharif’in bu kişilerle olan tanışıklığından bahsedilmiştir. Bu belge, Sharif ile saat 16.00’da başlayan ve bir buçuk saat sonrasında sona eren bir ifade alma işlemine dayanak teşkil etmiştir. İlgili ifade alma işlemi sırasında, Sharif’e yakalanan diğer şüphelilerden bazılarını tanıyıp tanımadığına dair sorular yöneltilmiş, Sharif ise kendisine yöneltilen bu soruları cevapsız bırakmıştır.

51. Yine, Paskalya Bayramı sonrası hafta sonuna denk gelen 11 ve 12 Nisan tarihlerinde konuyla ilgili herhangi bir işlem gerçekleştirilmemiştir.

52. 13 Nisan tarihinde Sharif'e üçüncü bir bilgilendirme belgesi verilmiştir. Bu belgede ise, Sharif'in arama gerçekleştirilen ikamet yerinde bulunan eşyalara dair ayrıntılı bilgiler yer almıştır. Söz konusu bu bilgilendirme belgesi, saat 13.30'da başlayan ve toplamda yaklaşık olarak üç saat süren bir dizi ifade alma işlemine dayanak teşkil etmiştir. Yine, Sharif, ifade alma işlemi sırasında ele alınan hususlara ilişkin herhangi bir yorum yapmamıştır.

53. 14 Nisan 2009 tarihinde Sharif'e dördüncü bir bilgilendirme belgesi gönderilmiştir. Bu belgede, gözetiminde tutulan diğer kişilerden alınan bilgilerin ayrıntılarına yer verilmiş ve bunun yanı sıra, Sher'e gönderilmiş olan dördüncü bilgilendirme belgesinin içeriği yinelenmiştir (bk. yukarıda § 48). Bu belge, Sharif ile yaklaşık olarak üç saat süren bir ifade alma işlemine dayanak teşkil etmiştir. Sharif, herhangi bir yorumda bulunmayı reddetmiştir.

(c) Farooq

54. 10 Nisan 2009 tarihinde, Farooq'a ikinci bir bilgilendirme belgesi verilmiştir. Söz konusu bilgilendirme belgesinde, gözetiminde tutulan diğer kişilerin bazılarında alınan bilgilere yer verilmiş ve Farooq'un bu kişilerle olan tanışıklığından bahsedilmiştir. Bu belge, Sharif ile saat 16.00 sıralarında başlayan ve bir saat sonra sona eren bir ifade alma işlemine dayanak teşkil etmiştir. İlgili ifade alma işlemi sırasında, Farooq'a yakalanan diğer şüphelilerden bazılarını tanıyıp tanımadığına dair sorular yöneltilmiş ve Farooq kendisine yöneltilen bu soruları cevapsız bırakmıştır.

55. Yine, Paskalya Bayramı sonrası hafta sonuna denk gelen 11 ve 12 Nisan tarihlerinde konuyla ilgili herhangi bir işlem gerçekleştirilmemiştir.

56. 13 Nisan tarihinde Farooq'a üçüncü bir bilgilendirme belgesi verilmiştir. Bu belgede ise, Farooq ile bağlantılı olan yerlerde arama

gerçekleştirilmesi sonrasında elde edilen eşyalara dair ayrıntılı bilgiler yer almıştır. Söz konusu bu bilgilendirme belgesi, yaklaşık olarak iki saatten fazla süren başka bir dizi ifade alma işleminin daha gerçekleştirilmesine dayanak teşkil etmiştir. Yine, Farooq, ifade alma sırasında ele alınan hususlara ilişkin herhangi bir yorum yapmamıştır.

57. 14 Nisan 2009 tarihinde Farooq'a dördüncü bir bilgilendirme belgesi gönderilmiştir. Bu belgenin içeriği, Sharif'e gönderilmiş olan bilgilendirme belgesininkiyle neredeyse aynıdır (bk. yukarıda § 48). Söz konusu belge, Farooq ile bir saatten fazla süren bir ifade alma işlemi yapılmasına dayanak teşkil etmiştir. Farooq, herhangi bir yorumda bulunmayı reddetmiştir.

3. Gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin ikinci başvuru

58. Başvuranlar ve Yousaf, Westminster Şehri Sulh Ceza Mahkemesi'ne başvuranların gözaltı sürelerinin yedi gün daha uzatılması için bir başvuru yapıldığına ilişkin olarak 14 Nisan 2009 tarihinde bilgilendirilmişlerdir. Söz konusu bu başvuruya ilişkin tebliğ, daha önce yapılan tebliğe benzer içeriktedir. Başvurunun başvuranlara bildirilmemiş olan 9. maddesinde, soruşturmanın arka planına, başvuranların bağlantılı oldukları kişilere, arama gerçekleştirilen mekânlara, adli incelemelere ve ele geçirilen telefonlara, bilgisayarlara, DVD'lere ve belgelere ilişkin ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir. Başvurunun 10. maddesinde, "Araştırmalar Gerçekleştirilirken Gözaltı Halinin Gerekliliğine İlişkin Gerekçe" başlığının altında önemli noktaların sıralandığı bir listeye yer verilmiştir. Bu liste içerisinde, adli araştırmaların ve incelemelerin sonuçlarının ve yapılması yönünde talimat verilmiş analizlerin sonuçlarının beklenmesi ihtiyacı ile başvuranların üzerlerinde ya da kendileriyle bağlantılı mekânlarda bulunan eşyalara ilişkin olarak sorgulanması ihtiyacı hususları da yer almıştır.

59. Başvuru 15 Nisan tarihli duruşma esnasında sabah saat 9.30 sıralarında incelenmiş ve başvuranların duruşmaya katılımları video bağlantısı aracılığıyla sağlanmıştır. Duruşmanın tamamı kamuya açık olarak

gerçekleştirilmiştir. Kıdemli bir polis memuru başvurusunu sözlü olarak yapmış, bu başvuru yine yazılı metne dönüştürülmüş ve başvurulara ve Yousaf'a bu metnin birer nüshası verilmiştir. Söz konusu kıdemli polis memuru, bahse konu polis operasyonunun 2006 yılında sıvı bombalar kullanılması suretiyle uçaklarda patlama gerçekleştirilmesi yönündeki bir planın ortaya çıkarılmasından beri yürütülen en önemli terörle mücadele soruşturması olduğunu ve Kuzey Batı Terörle Mücadele Biriminin daha önce bu kapsamda bir soruşturma yürütme görevi üstlenmemiş olduğunu ifade etmiştir. İlgili polis memuru, çeşitli mekânlarda ve mülklerde arama işlemi gerçekleştirildiğini; yalnızca bir yerdeki arama işleminin tamamlanmış olduğunu, arama yapılan üç yere ilişkin adli inceleme sonuçlarının beklenmekte olduğunu ve yedi yerde arama işlemlerine halen devam edilmekte olduğunu açıklamıştır. Söz konusu tarihe kadar toplamda 3,887 adet eşya ve nesneye el konmuştur. Belge, bilgisayar, cep telefonu, sim kartı ve veri saklama aygıtı gibi eşyalara öncelik verilmiştir. DVD ve CD'lerin yanı sıra çok sayıda bilgisayarda da inceleme yapılmıştır. Bazılarının hafızası yüksek olan 127 telefon veya sim kartı ele geçirilmiş ve bunlar üzerinde adli inceleme gerçekleştirilmiştir. Başvuruda son olarak, soru yöneltmek suretiyle delil elde edilmesi, ilgili delillerin muhafaza edilmesi ve ilgili başka delillerin inceleme veya analiz sonuçlarının beklenmesi için gerekli olduğu gerekçesiyle, başvuruların gözaltı sürelerinin uzatılması yönünde izin isteminde bulunulmuştur.

60. Kıdemli Bölge Yargıcı, saat 10.15 sularında süre uzatım talebini kabul etmiştir. Resmi tebligatta, yargıcın soruşturmanın başvuruların her biri ile ilgili olarak gereken gayret ve ivedilikle yürütülmekte olduğu ve ilgili delillerin elde edilmesi amacıyla başvuruların gözaltı hallerinin devamının gerekli olduğuna inanılması için makul gerekçelerin mevcut olduğu yönündeki kanaati yazılı olarak bildirilmiştir. Başvuruların gözaltı hallerinin 22 Nisan 2009 tarihine kadar yedi gün daha uzatılması izni verilmiştir.

4. 15 Nisan ile 21 Nisan arasındaki gözaltı işlemi

(a) Sher

61. 15, 16, 17 ya da 18 Nisan tarihlerinde Sher ile ilgili herhangi bir ifade alma işlemi gerçekleştirilmemiştir. Ancak, 18 Nisan tarihinde Sher'e yine bilgilendirme belgeleri gönderilmiştir. Söz konusu belgelerde, Sher'in terör eylemlerinin gerçekleştirilmesi, hazırlanması veya teşvik edilmesi suçlarına karıştığı şüphesiyle 8 Nisan tarihinde yakalanmasına atıf yapılmış ve devamında aşağıdaki bilgilere yer verilmiştir:

“... Gerçekleştirilen güvenlik amaçlı ifade alma da dâhil olmak üzere, ifade alma işlemine ilişkin sürecin tamamı göz önünde bulundurulduğunda... ve izin başvurularından açıkça anlaşıldığı üzere, müvekkilinizin bir saldırı planına karışmış olduğu yönünde kesin bir kanaate varmış bulunuyoruz.”

62. Söz konusu belgede bilhassa, “bu ayın 15’inden sonra ve 20’sinden önce” İslami bir evlilik töreni için havanın durumunun ve planların konuşulduğu kişisel bir e-posta gibi görünen ve bir kalem sürücünden elde edilmiş olan bir wordpad belgesine (“Yakın dostun e-postası”) atıf yapılmıştır. Polis, bu e-postanın bir kod olduğunu düşünmüş ve yakın zamanda yapılacak bir saldırı teklifi olduğu kanaatine varmıştır. İlgili belgede ayrıca aşağıdaki ifadeler de yer almıştır:

“Özellikle, müvekkilinizin mevcut durumda gözaltında tutulan diğer şüpheliler ile birlikte patlayıcılar yardımıyla cinayet işlemek amacıyla gizli bir anlaşma içerisinde olduğu kanaatindeyiz. Müvekkilinizin ayrıca, terör faaliyetinde kullanılacağı düşünülen eşyalar bulundurduğu yönünde bir şüphe söz konusudur.”

63. İlgili belgede, içinde altı çizilerek işaretlenmiş yerlerin olduğu haritaların ve Kuzey Batı İngiltere’deki halka açık alanların fotoğraflarının bulunduğu belirtilmiştir. Belgede ayrıca, diğer şüphelilerden birine ait olan ve rehberinde Sher’in telefon numarasının kayıtlı olduğu bir cep telefonundan bahsedilmiştir.

64. Söz konusu bilgilendirme belgesi, 19 Nisan tarihinde gerçekleştirilen ve Sher'in bu belgelere ve diğer eşyalara ilişkin bir bilgisinin olup olmadığı yönünde belirli soruların yöneltildiği bir dizi ifade alma işlemine dayanak teşkil etmiştir. Bu sorular cevapsız bırakılmıştır. İfade alma işlemleri toplamda dört buçuk saat sürmüştür.

65. Son olarak, 20 Nisan tarihinde yine bilgilendirme belgeleri gönderilmiştir. Yine bu belgelerde, e-postalara ve bilgisayar aracılığıyla, bilhassa, Sher'e ait özel ve tanımlanmış bir kullanıcı adı aracılığıyla yapılan iletişim hareketlerine atıfta bulunulmuştur. Bunun sonrasında gerçekleştirilen ve yaklaşık olarak bir saat on beş dakika süren bir ifade alma işlemi sırasında Sher yine herhangi bir yorumda bulunmamıştır.

(b) Sharif ve Farooq

66. 15, 16 ya da 17 Nisan tarihlerinde Sharif veya Farooq ile ilgili herhangi bir ifade alma işlemi gerçekleştirilmemiştir. Ancak, 18 Nisan tarihinde iki başvuranın her birine yine bilgilendirme belgeleri gönderilmiştir. Söz konusu belgede, gözaltında tutulan diğer bazı kişilerce verilmiş olan bilgiler özetlenmiş, yakalandıkları sırada başvuranların üzerinde bulunan ya da ikamet yerlerinde yapılan arama işlemi esnasında ele geçirilen cep telefonlarından gönderilen ve bu telefonlara gelen önemli metin mesajlarının ayrıntıları belirtilmiş ve üzerindeki belirli yerlerin altı çizilerek işaretlenmiş olduğu Manchester haritaları da dâhil olmak üzere arama işlemi esnasında ele geçirilmiş olan diğer belgeler hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiştir. İlgili belge, 18 Nisan tarihinde Sharif ve Farooq'un ifadelerinin alınması işlemine dayanak teşkil etmiştir. Bahse konu ifade alma işlemleri toplamda sırasıyla yaklaşık üç saat ve bir buçuk saat sürmüştür. İfade alma işlemlerinin başında, Sharif'e ve Farooq'a polisin kendilerinin başka kişilerle işbirliği yaparak patlama gerçekleştirilmeyi planladıklarına inanıldığı söylenmiştir. İfade alma işlemi sırasında başvuranlar bu iddialara ilişkin herhangi bir yanıt vermemişlerdir.

67. Başvuranlara ve başvuranların avukatına 19 Nisan tarihinde içeriği birbirine benzer son bir bilgilendirme belgesi verilmiştir. İlgili belgede, başvuranların terör eylemlerinin gerçekleştirilmesi, hazırlanması veya teşvik edilmesi suçlarına karıştıkları şüphesiyle 8 Nisan tarihinde yakalanmalarına atıf yapılmış ve devamında aşağıdaki bilgilere yer verilmiştir:

“...Gerçekleştirilen güvenlik amaçlı ifade alma da dâhil olmak üzere, ifade alma işlemine ilişkin sürecin tamamı göz önünde bulundurulduğunda... ve izin başvurularından açıkça anlaşıldığı üzere, müvekkilinizin bir saldırı planına karışmış olduğu yönünde kesin bir kanaate varmış bulunuyoruz.”

68. Bahse konu belgede Yakın dostun e-postasına (bk. yukarıda § 62) atıf yapılmış ve devamında şu ifadeler yer almıştır:

“Özellikle, müvekkilinizin mevcut durumda gözaltında tutulan diğer şüpheliler ile birlikte patlayıcılar yardımıyla cinayet işlemek amacıyla gizli bir anlaşma içerisinde olduğu kanaatindeyiz. Müvekkilinizin ayrıca, terör faaliyetinde kullanılacağı düşünülen eşyalar bulundurduğu yönünde bir şüphe söz konusudur.”

69. Bunun sonrasında gerçekleştirilen ve başvuranların her biri ile yaklaşık olarak bir saat on beş dakika süren ifade alma işlemleri sırasında, başvuranlar tarafından herhangi bir yorumda bulunulmamıştır.

70. 20 Nisan tarihinde herhangi bir ifade alma işlemi gerçekleştirilmemiştir.

D. Başvuranların serbest bırakılması

71. Başvuranlar 21 Nisan 2009 tarihinde tutuklanmaksızın serbest bırakılmış ve haklarında sınır dışı edilme kararı verilmiştir. Başvuranlar daha sonra göçmenlik mevzuatı uyarınca gözaltına alınmışlar ve 22 Nisan 2009 tarihinde, sınır dışı işleminin gerçekleştirilmesini beklemek üzere göçmenlik bürosunun tutulma merkezine gönderilmişlerdir.

E. Yargı denetimine ilişkin açılan davalar

72. Başvuranlar yargı denetimi yapılması amacıyla 26 Haziran 2009 tarihinde iki dava açmışlardır. Bu davalardan birinde (“birinci dava”), başvuranlar haklarında verilmiş olan sınır dışı etme kararlarına itiraz etmişlerdir. Söz konusu dava, başvuranların Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne yapmış oldukları başvuruya dayanak teşkil etmemektedir. Diğer dava (“ikinci dava”) ise, beş davalı aleyhine açılmıştır. Bunlar (1) Greater Manchester Polisi (“GMP”); (2) Batı Yorkshire Polisi (“BYP”); (3) Westminster Şehri Sulh Ceza Mahkemesi; (4) Manchester Sulh Ceza Mahkemesi ve (5) İçişleri Bakanlığı’dır. Başvuranlar, mahkeme celbinde 8 Nisan ile 21 Nisan tarihleri arasında maruz kalmış oldukları muamelenin kanuna uygun olmadığını iddia etmişlerdir. Başvuranlar bilhassa, yakalandıkları zaman ve gözaltında geçirdikleri süre içerisinde kendilerine haklarındaki iddiaların niteliğine ilişkin yeterli bir bilgilendirmenin yapılmamış olması ve gözaltı sürelerinin uzatılmasına yönelik yapılan izin başvurularına ilişkin duruşmalarda kapalı usule izin verilmiş olması nedeniyle Sözleşme’nin 5 §§ 2 ve 4 ile 6 § 1 maddesi kapsamında korunan haklarının ihlal edilmiş olduğunu ileri sürmüşlerdir. Başvuranlar ayrıca, evlerinde yapılan arama işlemlerine ilişkin çıkarılan izinlerin kapsamının çok geniş olduğu ve polisin bir kez arama gerçekleştirmesine izin verilmiş olmasına rağmen aslında söz konusu mekânları günlerce işgal etmiş olması bakımından izin belgesinin koşullarının ihlal edilmiş olduğu gerekçesiyle, evlerinde gerçekleştirilen arama işlemlerinin ve el koyma işlemlerinin kendi başına kanuna aykırı olduğunu iddia etmişlerdir.

73. İkinci davada yargı denetimi yapılması için başvuru yapılmasına yönelik izin talebi 21 Temmuz 2009 tarihinde İstinaf Mahkemesi (“*Divisional Court*”) tarafından reddedilmiştir. Yargıç başvuranlar tarafından ileri sürülen talepleri aşağıdaki şekilde özetlemiştir:

“3. Davacılar tarafından ileri sürülen talepler geniş kapsamlıdır. Söz konusu talepler Mahkeme Celbinin 6. maddesinde aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

‘(1) Davacıların üçünün de birinci davalı tarafından yakalanması işleminin kanuna aykırı olduğunun beyan edilmesi.

(2) Davacıların üçünün de ikinci davalının çıkardığı izin üzerine gözaltına alınması işleminin kanuna aykırı olduğunun beyan edilmesi.

(3) Üçüncü davalının davacıların üçü hakkında çıkardığı gözaltı halinin devamına ve bu gözaltı sürelerinin uzatılmasına ilişkin izinlerin kanuna aykırı olduğunun beyan edilmesi.

(4) 2000 tarihli Terör Yasası’nın 8.Eki uyarınca gözaltı halinin devamına yönelik izin çıkarılması amacıyla yapılan başvuruları incelemek üzere izlenen usulün Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 5 § 4 maddesi ile bağdaşmadığının beyan edilmesi.

(5) Davacıların ev adreslerinde arama gerçekleştirilmesine yönelik çıkarılan izinleri hükümsüz kılan bir karara hükmedilmesi.

(6) Dördüncü davalı tarafından başvuruların ev adreslerinde arama yapılmasına yönelik izin çıkarılmasının kanuna aykırı olduğunun beyan edilmesi.

(7) Davacıların ev adreslerinde yapılan arama ve eşyalara el koyma işlemlerinin kanuna aykırı olduğunun beyan edilmesi.

(8) Arama izinlerinin gereği yerine getirilirken el konulan ya da davalılarca ya da davalıların atadığı görevlilerce zapt edilen tüm eşyaların çoğaltılmış kopyaları ile birlikte derhal iade edilmesini gerektiren uyulması zorunlu bir karara hükmedilmesi ve herhangi bir inceleme sonucu ulaşılan ya da kanuna aykırı bir şekilde el konulan eşyalardan elde edilen bilgilerin hiçbir şekilde kullanılmaması.

(9) Mağduriyetin giderilmesine yönelik olarak mahkeme tarafından uygun görülen başka herhangi bir telafi yöntemi.

(10) Tazminat.

(11) Masraflar.”

1. Bilgilendirme yapılmasına ilişkin şikâyetler

74. Polis, başvuranların yakalanma ve gözaltına alınma gerekçelerine ilişkin olarak polisten bilgi alınması hususundaki şikâyetleri konusunda, kanuna aykırı yakalama işlemleri ile ilgili olarak özel hukuk kapsamında başvuranların yararlanabilecekleri bir hukuk yolunun mevcut olduğunu ve bu hukuk yoluna başvurulmuş olması gerektiğini ileri sürmüştür. Başvuranlar, yargı denetiminin gerçekleştirilmesinin ileri sürdükleri şikâyetler bakımından uygun bir hukuk yolu olduğu konusunda ısrarcı olmuşlardır.

75. Yargıç, yargı denetimi gerçekleştirilmesinin başvurulacak uygun bir yöntem olmadığını kaydetmiştir. Ortaya çıkan bu meseleler, yargı denetimine ilişkin yargılama işlemi yapılması uygun olmayan olgusal sorunlardır. Yargıcın yapmış olduğu açıklama aşağıdaki gibidir:

“79. Öncelikle, GMP ve BYP aleyhinde şikâyette bulunan davacıların bu hususta başvurabilecekleri özel hukuk kapsamında bir hukuk yolu hâlihazırda mevcuttur. Bu, davacıların yargı denetimi yapılması için dava açma hakkının olmaması halinde başvurabilecekleri herhangi bir hukuk yolunun kalmadığı bir dava değildir. Bu davanın Kraliçe'nin Yargıçlar Kurulu'na devredilmesi halinde herhangi bir adaletsizliğin olması söz konusu değildir: nitekim, davacılar yalnızca bu davanın söz konusu Kurul'a devredilmesi halinde jüri huzuruna çıkma haklarını kullanabileceklerdir.

80. İkinci olarak, bu iddialar potansiyel olarak karmaşık anlaşmazlıkların söz konusu olduğu olgusal unsurlar içermektedir... Hassas olgusal unsurların söz konusu olduğu bu tür durumların, yargı denetimi davası yoluyla ele alınması bütünüyle uygun değildir.

81. Üçüncü olarak, davacılar tarafından ileri sürülmekte olan iddialar geçmişte kalmıştır... Bu nedenle, bu davanın İdare Mahkemesinin yargı kaynaklarını meşgul etmesi için bir neden yoktur. Zira bu kaynakların, her hafta Yüksek Mahkemede görülen çok sayıda acil nitelikli ve ileriye yönelik yargı denetimi davası için kullanılması gerekmektedir. Bunun yanı sıra, bu meselelerin kamu için önem arz eden hususlar olduğunun söylenmesine karşın, bunun, hassas maddi unsurların söz konusu

olduğu bir anlaşmazlığın bariz bir şekilde alternatif yollar varken İdare Mahkemesinde tutulması için bir sebep olmadığı aşikârdır.

82. Davacıların söz konusu meselenin Kraliçe'nin Yargıçlar Kurulu'na devredilmesi halinde adli yardım sağlanmasında güçlük yaşanacağı ya da bu durumda davacıların mahkeme masraflarının teminatı için yapılacak bir başvuruya konu olacakları yönündeki şikâyetlerinin bu iddiaların ele alınması için uygun bir yöntem olup olmaması konusunda alakalı olmadığı kanaatindeyim. Yargı denetimi davalarının amacı davacıların medeni hukuk davasına ve bu davaların masraflarının finanse edilmesine ilişkin genel kurallardan muaf olmalarını temin etmek değildir. Yargı denetimi davalarının, bir davacıya özel hukuk yoluna başvurusu olmasıyla elde edebileceği aynı sonucu (bahse konu anlaşmazlığın niteliğine bakılmadan) olağan mahkeme masrafı ödeme olasılığı olmaksızın sağlayan bir tür "mahkeme masrafı olmayan" hukuk davasına dönüşmesine izin verilmesi tamamen uygunsuz olacaktır. Davacıların bu tür davalar için de hazır bir adli yardımın bulunmadığı şeklindeki ifadelerini de göz önünde bulunduruyordum, dolayısıyla bu durum hiçbir şekilde maddi bir kaygı olarak görülmemektedir. Davacılar özel hukuk davasında delil ibraz etmek için Birleşik Krallık'a dönmek zorunda olmayacaklardı, zira söz konusu deliller bunun yerine video bağlantısı aracılığıyla da sunulabilirdi ..."

76. İlgili Yargıç, ileri sürülen meselelerin, olaylara ilişkin karmaşık olabilecek iddiaların uygun bir şekilde karara bağlanabileceği olağan bir özel hukuk davası yoluyla ele alınması gerektiği sonucuna varmıştır. Ancak, Yargıç kararına aşağıdaki açıklamayı da eklemiştir:

"84. Şu hususu açıklığa kavuşturmam gerekir, varmış olduğum sonuç bir şarta bağlıdır. Şayet davacılar, belli delillerle savunulabilir olan ve hakkında yargı denetimi yapılmasının başvurabilecekleri tek hukuk yolunu teşkil ettiği bu iddiaların başka boyutlarının da olduğunu kanıtlayabilirlerse, o halde, temel nedenin, yani davacılar yeterli bilgilendirme yapıp yapılmadığı hususunun, aynı olduğu durumlarda, bu türden tüm konuların tek bir yargı denetimi davası kapsamında ele alınması pratik ve esnek bir çözüm teşkil edebilir. Dolayısıyla, işbu Kararın devam eden maddelerinde belli delillerle savunulabilecek olan ve bu türden yargı denetimi yapılmasını talep eden iddiaların söz konusu olup olmadığının tespit edilmesi bu nedenle önemlidir."

77. Yargıç, yargı denetimi gerçekleştirilmesinin uygun bir yöntem olduğu hususunda yanılması ihtimaline karşı, polis aleyhindeki iddiaların

savunulabilirliği konusunu ele almıştır. Yargıç mahkeme önündeki belgelere göre, söz konusu meselenin, ilgili hukuk yoluna gereğince başvurmuş bir kimsenin başvuruların yakalanması ve gözaltına alınmasına dair bir karar çıkarılmasını sağlayamayacağından yola çıkılarak yargı denetimi başvurusunda bulunulmasına izin verilmesinin gerekip gerekmediği konusu olduğunu kaydetmiştir (Yargıç bu durumun tipik bir *Wednesbury* iddiası olduğunu ifade etmiştir).

78. Yargıç, diğerleri arasında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin *Fox, Campbell ve Hartley / Birleşik Krallık* (30 Ağustos 1990, Seri A no. 182) davalarına atıf yapmıştır. Yargıç, başvuruların yakalanmasına ilişkin kararın kanuna uygunluğunu incelemiş ve bu hususta aşağıdaki açıklamaları yapmıştır:

“91. Davacıların her birine, kendilerini yakalayan ilgili polis memurunun terörist olduklarına ilişkin makul şüphelerinin söz konusu olması nedeniyle, yakalama işleminin 2000 tarihli Terör Yasası'nın 41. maddesi uyarınca gerçekleştirildiği söylenmiştir. Benim kanaatime göre, söz konusu anda başka bir bilgilendirmenin yapılmasına daha gerek yoktur. *Fox ve Diğerleri* davasında açık bir şekilde belirtildiği üzere, bu şekilde yapılmış olan genel bir açıklama genellikle Sözleşme'nin 5§2 maddesinin ihlali anlamına gelmeyecektir. Ancak, bir ihlalin söz konusu olmaması için mutlaka bunun sonrasında, şüpheliye söz konusu şüphelerin nasıl ve neden oluştuğuna dair ivedi şekilde daha kapsamlı bir bilgilendirme yapılması koşulu mevcuttur. İşbu kararın bir sonraki maddesinde belirtilen gerekçelerle, mahkeme önündeki belgelerden, davacılara böyle bir bilgilendirmenin ivedi bir şekilde yapılmış olduğunun anlaşıldığına hiç şüphe yoktur.”

79. Yargıcın görüşüne göre, başvuruların yalnızca, iddialarının yakalama işlemini gerçekleştiren polis memurlarının kendilerinin terörist olduklarına ilişkin gerçek bir şüphelerinin olmadığı ya da bu yönde bir görüşün mantığa uygun düşmediği yönünde olması halinde, yargı denetimi başvurusunda bulunmak suretiyle yakalanmalarının kanuna uygunluğuna ilişkin itirazda bulunmaları mümkündür. Başvuruların yakalanmalarına ilişkin makul şüphenin söz konusu olmadığına dair bir iddialarının

olmaması sebebiyle, yakalama işleminin kanuna uygunluğuna itiraz edilemez ve yakalama kararının yargı denetiminin yapılmasına dair başvurunun “kabul edilme olasılığı bulunmamaktadır”.

80. Yargıç, başvuruların kırk sekiz saat boyunca gözaltında tutulmasına ilişkin kararların kanuna uygunluğu konusunda ise aşağıdaki açıklamaları sunmuştur:

“94. Gözaltı kayıt defterleri, davacıların gözaltı sürelerinin ilk otuz sekiz saati sırasında, 12 saatlik aralıklarla gözaltı işlemlerinin incelemelerinin gerçekleştirildiğini ve konuyla ilgili ve uygun tüm verilerin dikkate alınmış olduğunu göstermektedir. Ayrıca, kayıt defterlerine göre, ne davacılar ne de davacıların avukatı bu 38 saatlik süre boyunca, gözaltı işleminin devam etmesine dair herhangi bir şikâyet ileri sürmüştür. Bu nedenle, ilgili belgeler doğrultusunda, bilgilendirme yapılmamış olmasına ilişkin teyidi mümkün bir *Wednesbury* davasının ortaya çıktığını söylemenin imkânsız olduğu kanaatindeyim.

95. Bu görüş, davacılara söz konusu dönem esnasında verilen belgelere ilişkin yapılan değerlendirme sonrasında da onaylanmıştır... Davacılara, 9 Nisan 2009 tarihinde ilk bilgilendirme belgesi iletilmiş ve bahse konu belgelerin içeriğini değerlendirme imkânı verilmiş olan davacılar bu belge ile ilgili olarak ayrıntılı bir ifade verme işlemine tabi tutulmuşlardır. İlgili belgede yer alan bilgilerden anlaşılacağı üzere, davacıların isimleri belirtilen diğer işbirlikçiler ile birlikte bombalı bir terör eylemi gerçekleştirme planı yaptıkları şüphesiyle gözaltına alındıklarını anlamamalarına imkân yoktur. Tüm bu koşullar göz önünde bulundurulduğunda, en azından söz konusu dönem zarfında, Sözleşme'nin 5 § 2 ve 5 § 4 hükümlerinin gereğinin yerine getirilmiş olduğunun anlaşılması için yeterli bilgi mevcuttur.”

81. Yargıç, başvuruların 10 Nisan tarihinden sonraki gözaltı işlemlerinin yalnızca kapalı gerçekleştirilen duruşmalardan elde edilen bilgilere dayandırılmış olması bakımından kanuna aykırı olduğu yönündeki iddialarına yanıt olarak, 10 Nisan tarihinde gerçekleştirilen duruşmanın yalnızca belirli bir kısmının kapalı duruşma olduğu ve 15 Nisan tarihli duruşmanın ise tamamen kamuya açık bir duruşma olduğu hususlarına vurgu yapmıştır. Yargıç, başvurulara bu süre zarfında, gözaltı sürelerinin uzatılmasının haklı gerekçelere dayandığını ispatlamak amacıyla yeterli

bilgilendirmenin yapılmış olduğunu değerlendirmiştir. Bu nedenle, başvuruların iddiasının yargı denetimi yapılması istenen bu kısmının “esasen kusurlu” olduğuna kanaat getirmiştir. Yargıç, başvuruların avukatının kendilerine verilen çeşitli belgelerin içeriğine hiçbir şekilde değinmeksizin, başvuruların gözaltında tutulma gerekçesinin kendilerine hiçbir şekilde belirtilmemiş olduğu yönündeki iddiasını defalarca dile getirmiş olduğunu kaydetmiştir. Yargıç, bunun devamında aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

“98. ... Mahkeme önündeki tüm belgelerden açıkça anlaşıldığı üzere, ileri sürülen iddialar ve yöneltilen sorular gün geçtikçe daha ayrıntılı hale gelmiş ve 13 günlük gözaltı halinin sonunda, davacıların her biri, isimleri belirtilen diğer işbirlikçiler ile birlikte, Kuzey Batı İngiltere'nin belirlenmiş halka açık bölgelerinde yakın zamanda bombalı saldırılar gerçekleştirmek amacıyla hareket ettikleri şüphesi üzerine gözaltında tutulmakta olduklarını idrak etmiştir.

99. [Başvuruların avukatı] davacılar ilk gözaltına alındıklarında, kendilerine bir iddianamede yer alan bilgilere benzer bir seviyede ayrıntılı bilgi verilmiş olması gerektiğini iddia etmiştir... Davacıların avukatının ileri sürmüş olduğu bu iddianın ilke olarak yanlış olduğu kanaatindeyim. 2000 tarihli Terör Yasası'nın bahse konu bölümlerinin ... tek amacı, şüpheli kişilerin yakalanmaları sonrasında haklarında bir suç isnadı yapılmaksızın gözaltına alınmalarına olanak tanımaktır; zira yakalandıkları tarihte ve belki de bu tarihten günlerce sonra dahi, bir iddianamede olacak ölçüde ayrıntılı bir suç isnadı hazırlamak mümkün olmayabilir. Parlamento işte tam da bu nedenle, ileri sürülecek suçlamalara ilişkin daha fazla bilgi edinilmesine olanak tanınması amacıyla, şüphelilerin herhangi bir suç isnadı yapılmaksızın 28 güne kadar gözaltında tutulabileceklerine karar vermiştir. 2000 tarihli Terör Yasası kapsamında gözaltına alınmış kişilerin bu yönde bir istekte bulunmaları durumunda ve bu kimselerin bahse konu gözaltı işleminin kanuna uygunluğuna itiraz etmelerine imkân tanınması amacıyla yeterli bilgilendirmenin yapılması halinde, Sözleşme'nin hem 5 § 2 hem de 5 § 4 hükümlerinin gereği yerine getirilmiş olacaktır.

100. Elbette ki ... gözaltında tutulan kişilere şüphe edilen suçların özel ayrıntılarının bildirilmesi gereken zaman mutlaka gelecektir. Somut davada, yukarıda belirtmiş olduğum gerekçelerle, davacılar gözaltında tutulma nedenlerini öğrenmelerine ve gözaltı kararının kanuna uygunluğuna itiraz etmelerine olanak tanınması amacıyla

yeterli bilgilendirme yapılmış olduğu görüşümdedir. Davacılar, haklarında ileri sürülen söz konusu iddialara ilişkin olarak... işbirlikçi olduğu iddia edilen diğer kişilerin kim olduklarını, şüphe edilen suçun ne olduğunu (Kuzey Batı İngiltere’de halka açık belirli yerlerde gerçekleştirilmek istenen patlamalar) ve en azından delillerin bazılarının ne olduğunu bilmekteydiler.”

82. Yargıç, bilgilendirme yapılması ile ilgili olarak, şayet polis hakkındaki yargı denetimi başvurusu, kendi görüşünün aksine, yerinde ve uygun bulunmuş olsaydı, talebin ibraz edilen belgelere göre makul olmadığı gerekçesiyle başvuruyu reddedeceğine kanaat getirmiştir. Yargıç, Westminster Şehri Sulh Ceza Mahkemesi’nin gözetiminin devamına ilişkin vermiş olduğu izin kararlarının başvuranlara gözetim sürelerinin uzatılmasının gerekçeleri hakkında yeterli bilgi verilmemesi nedeniyle kanuna aykırı olup olmadığı sorusunun bir kamu hukuku meselesi olma ihtimali bulunduğunu kabul etmiştir. Ancak, Yargıç, başvuranların gözetiminde tutulma gerekçelerini öğrenmeleri için belgelerle ve açık duruşmalar sırasında yeterli bilgilendirmenin yapılmış olması nedeniyle, söz konusu iddianın “tuhaf” ve tartışılmaz olduğunu kaydetmiştir.

2. Arama işlemlerine ilişkin şikâyetler

(a) Arama işlemlerinin gerçekleştirilme biçimi

83. Polis, arama iznini çok sayıda gün boyunca işlemde tutmak suretiyle arama izninin kapsamı dışına çıktığı yönündeki iddialar ve el koyma işlemlerine yönelik şikâyetler konusunda, yargı denetimi başvurusunun yerinde olmadığı ve başvuranların özel hukuk kapsamında dava açmış olmaları gerektiği görüşlerini yinelemiştir. Yargıç, bu görüşün tartışmaya yer bırakmayacak şekilde doğru olduğuna kanaat getirmiştir.

84. Her halükarda, Yargıç, yargı denetimi gerektiren meseleler söz konusu olsa dahi, söz konusu talebin belli delillerle savunulabilir makul bir talep olduğu sonucuna varılması için herhangi bir dayanağın mevcut olmadığını belirtmiştir. Yargıç, arama izni belgesinde yer alan “bir kez”

ifadesinin polisi bahse konu mülke gitmek, arama işlemini gerçekleştirmek ve mülkü arama işlemini tamamlamaları sonrasında orada ikamet eden kişilerin kullanımına geri sunmakla yetkili kıldığını değerlendirmiştir. Bu durumda, polis tam olarak bahsi geçen işlemleri gerçekleştirmiştir. Sayısı “bir kez” şeklinde belirtilmiş olan işlemin bir takvim gününden uzun sürmüş olduğu hususu konu dışı kalmaktadır, zira “bir kez” ifadesinin anlamında süreyle ilgili bir tanım bulunmamaktadır. Dahası, el konulmuş olan nesnelere bazılarının iade edilmediği şeklindeki şikâyet, başvuruların yargı denetimi başvurusu yapılması öncesinde izlenmesi gereken protokole uymuş olmaları halinde çözüme kavuşturulabilirdi ve kavuşturulmuş olacaktı. Yargıç yine, şayet yargı denetimi başvurusu, kendi görüşünün aksine, yerinde bir başvuru olsaydı, söz konusu talebi “kabul edilme olasılığının bulunmadığı” gerekçesiyle reddedeceği sonucuna varmıştır.

(b) Arama izinlerinin kapsamı

85. Yargıç, yargı denetimine tabi tutulabilir olduğuna kanaat getirmiş olduğu arama izinlerinin kapsamının çok geniş olduğu yönündeki şikâyetle ilgili olarak, bu yönde bir eleştirinin arama izinlerinin bir evde yaygın olarak bulunabilecek eşyalara atf yapılan uzun bir liste içermesinden kaynaklandığını gözlemlemiş, ancak zaten bu türden bir listenin kapsamının oldukça geniş ya da ayrıntılı olması gerektiğini kaydetmiştir. Yargıç, söz konusu iddiayı üç gerekçeden ötürü reddetmiştir. İlk olarak, ilgili iddia çok genel niteliklidir zira bir davaya göre çok kapsamlı olan bir liste başka bir dava söz konusu olduğunda tamamen yerinde bir liste olabilir. Yargıç, bunun devamında aşağıdaki açıklamayı sunmuştur:

“109. İkinci olarak, böyle bir durumda, polisin tam olarak ne aradığına ilişkin bir bilgisinin olmaması olasıdır. Dolayısıyla, polis geçmişte yapılan arama işlemleri sırasında konuyla ilgili görülmüş olanlara benzer türde eşyalara bakacaktır. Bu nedenle, seyahat belgelerine, bilgisayarlara, kitaplara, DVD'lere ve bu tür benzer eşyalara özellikle atf yapılmıştır. Ancak, bir yıldan uzun bir süre sonra, bu

mahkemenin, bu eşyalardan birinin veya ikisinin, terörle mücadeleyle yönelik büyük bir soruşturmanın başlangıcında hazırlanmış olan bir listeye mantığa aykırı bir şekilde eklenmiş olduğunu söylemesi gerçekçi olmayacaktır.

110. Üçüncü olarak, mahkeme, polisin bu önemli soruşturmaları yürütürken inceleyebileceği ve/veya el koyabileceği eşyalara ilişkin zoraki olarak sınırlandırılmış bir liste ile eli kolu bağlanmış durumda olmadığını kabul etmelidir. Polisin devam etmekte ve aciliyeti olan bir terör soruşturması bağlamında belli bir yerde yapılan bir arama işlemi sırasında A nesnesinin listede olması ve B nesnesinin listede olmaması gibi kaygılarla sınırlandırılması, kamu yararına ters düşecektir. Listenin, uygun bir şekilde tanımlanmış sınırlar içerisinde, kısıtlanmamasının sağlanması açıkça kamu yararına olan bir durumdur.”

86. Yargıç, 2000 tarihli Terör Yasası uyarınca halkın güvenliğinin sağlanması ihtiyacının bunu gerektirdiğini kaydederek, bu gibi davalarda izin belgelerinin kapsamının göreceli olarak geniş olmasının “kaçınılmaz” bir durum olduğu sonucuna varmıştır. Dolayısıyla, izin belgelerinin kapsamının oldukça geniş olduğu ya da kapsamı bu denli geniş olan bir izin belgesi çıkarılmasına yönelik kararın kanuna aykırı olduğu veya makul olmadığı yönündeki iddiayı reddetmiştir.

3. Gözaltı süresinin uzatılmasına dair izin çıkarılmasına ilişkin usulle ilgili şikâyetler

87. Yargıç son olarak, 2000 tarihli Terör Yasası kapsamında gözaltı sürelerinin uzatılması amacıyla yapılan izin başvurularının duruşma yoluyla değerlendirilmesine ilişkin usulün, duruşmanın kapalı şekilde gerçekleştirilmesine olanak tanınmasına karşın yürürlükte olan bir özel avukatlık sisteminin bulunmaması nedeniyle, Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi ile bağdaşmadığı yönündeki iddiayı değerlendirmiştir. Bu konunun, izin verilmesi uygun görüldüğü takdirde, yargı denetimi başvurusunun haklı gerekçelere dayandığını gösterebileceğini kaydetmiştir.

88. Ancak, Yargıç, söz konusu iddianın savunulamaz olduğunu değerlendirmiştir. Yargıç, Lordlar Kamarası'nın *Ward* davasında vermiş

olduğu karara (bk. aşağıda §§ 104 ve 105) atıf yapmıştır. Yargıca göre, ilgili kararda, kapalı duruşma usulünün Sözleşme ile bağdaşır nitelikte bir uygulama olduğu açıklığa kavuşturulmuştur. Yargıç bu nedenle, yargılamaların adil olmasının sağlanması bakımından özel bir avukatın görevlendirilmesinin elzem olduğu yönündeki iddiayı reddetmiştir. Yargıç ayrıca, başvuranların 2000 tarihli Terör Yasası'nda özel avukat konusuna ilişkin açık bir hüküm bulunmamasının planın Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi ile bağdaşmadığı sonucuna götürmesinin kaçınılmaz olma sebebinin açıklamamış olduklarını kaydetmiştir, zira Bölge Yargıcı yargılamaların konusunu oluşturan kişinin lehine olacak şekilde gerekli eleştirel incelemeyi yapabiliirdi. Yargıç, buna karşın, adaletin tecellisi için bu yöntemle başvurulmasının gerekli olduğunun değerlendirilmesi halinde, Bölge Yargıcı tarafından özel bir avukatın atanabileceğini ifade etmiştir. Yargıç, başvuranların her iki duruşmada da özel bir avukat görevlendirilmesi isteminde bulunmadıklarını kaydetmiştir. Yargıç son olarak, tutukluluk sürelerinin uzatılmasına ilişkin izin belgelerinin yalnızca kapalı duruşma esnasında elde edilen bilgilere dayanılarak çıkarılmaması nedeniyle, başvuranların olaylara ilişkin görüşlerinin doğru olmadığını değerlendirmiştir. Zira 10 Nisan tarihli duruşmanın yalnızca bir bölümü kapalı usulde gerçekleştirilmiş, 15 Nisan tarihli duruşma ise tamamen kamuya açık olarak gerçekleştirilmiştir. Bu sebeple, izin talebi hem esas bakımından hem de olaylar bakımından reddedilmiştir.

F. Başvuranların Pakistan'a dönüşleri

89. Başvuranların üçü de 2009 yılının Eylül ayında Pakistan'a gönüllü olarak dönüş yapmıştır.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMASI

A. 2000 tarihli Terör Yasası uyarınca yapılan yakalama ve gözaltı işlemleri

90. 2000 tarihli Terör Yasası, haklarında terörist oldukları şüphesi bulunan kişilerin, yakalanmalarına ve tutuklanmaksızın azami olarak yirmi sekiz gün boyunca gözaltında tutulmalarına imkân tanımaktadır. İlgili yasa hükümleri aşağıda daha ayrıntılı olarak belirtilmiştir:

1. Yakalama yetkisi

91. 2000 tarihli Terör Yasası'nın 41(1) maddesi, bir polis memurunun bir kimsenin terörist olduğuna ilişkin makul şüphelerinin söz konusu olması halinde, izin almaksızın söz konusu kişiyi yakalamasına izin vermektedir. 2000 tarihli Terör Yasası'nda terörist ifadesi, ya Yasa'nın belirli maddeleri (40(1)(a) maddesi) kapsamına giren eylemleri gerçekleştirmiş kişi olarak ya da "terör eylemlerinin gerçekleştirilmesi, bu eylemlerin hazırlanması veya teşvik edilmesi (40(1)(b) maddesi) suçlarını işleyen" kişi şeklinde tanımlanmaktadır.

92. Terörizm ifadesinin kendisi ise Yasa'nın 1. maddesinde aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

"(1) ... bir eylem veya tehdit...

(a) bu maddenin 2. fıkrası kapsamına giriyorsa,

(b) hükümeti veya uluslararası devlet kuruluşlarını etkilemek veya toplumu ya da toplumun bir kesimini korkutmak için tasarlanmışsa ve

(c) siyasi, dini veya ideolojik bir amacı geliştirmek maksadıyla yapılmışsa terörizm anlamına gelir."

93. Yasa'nın 1. maddesinin 2. fıkrası ise aşağıdaki gibidir:

"(a) Söz konusu eylemin bir kişiye karşı ciddi nitelikte şiddet içermesi,

- (b) mala karşı ciddi bir zarar içermesi,
- (c) eylemi gerçekleştiren insan haricinde bir insanın hayatını tehlikeye atıyor olması,
- (d) toplumun veya toplumun bir kesiminin güvenliğine ve sağlığına karşı ciddi bir risk yaratıyor olması ya da
- (e) bir elektronik sistemi ciddi bir şekilde karıştırmak veya bu sisteme müdahale etmek amacıyla tasarlanmış olması gerekir.”

94. Yasa'nın 1. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, eylem veya tehdit silahların ya da patlayıcıların kullanılmasını içeriyorsa, bu eylem veya tehdidin terörizm olarak kabul edilmesi için Yasa'nın 1(1)(b) hükmünde belirtilen şartlar aranmaz.

95. Somut davayla ilgili olduğu kadarıyla, Yasa'nın 41(3) maddesine göre, 41. madde uyarınca gözaltına alınan kişi, işbu maddenin diğer hükümlerine tabi olmak koşuluyla ve gözaltı işlemi başka bir yetki kapsamında gerçekleştirilmemişse, yakalandığı saatten itibaren geçerli olmak üzere gözaltı süresi kırk sekiz saati geçmeden serbest bırakılır.

2. Düzenli olarak gerçekleştirilen inceleme işlemleri

96. 2000 tarihli Terör Yasası'nın II. Bölümünün 8. Ekinde, işbu Yasa uyarınca yakalanan kişilerin gözaltı koşullarını düzenleyen hükümlere ayrıntılı biçimde yer verilmiştir.

97. Söz konusu Ek'in 21. paragrafı uyarınca, kişinin gözaltı hali görevli polis memurlarınca düzenli aralıklarla incelemeye alınmalıdır. İlk inceleme işlemi, kişinin yakalanmasının hemen sonrasında mümkün olan en kısa zamanda gerçekleştirilmelidir. Bunun sonrasında gerçekleştirilecek inceleme işlemleri ise, sınırlandırılmış belirli davalar dışında, on iki saati geçmeyecek aralıklarla yerine getirilmelidir. Bir mahkeme tarafından kişinin gözaltı süresinin uzatılmasına dair izin verilmesi sonrasında, kişinin gözaltı haline dair bu tür bir inceleme işlemi yapılmasına gerek bulunmamaktadır (bk. aşağıda § 100).

98. Söz konusu Ek'in 23. paragrafı uyarınca, inceleme işlemini gerçekleştirmekle görevli polis memuruna, kişinin gözaltı halinin devamına karar verme yetkisi verilir. Ancak, gözaltı halinin devamına karar verebilmesi için polis memurunun belirli hususların gerekli olduğu kanaatinde olması gerekir. Bu hususlar: (a) kişinin sorgulanması veya başka bir yöntem aracılığıyla ilgili delillerin elde edilmesi; (b) bu delillerin muhafaza edilmesi; ya da (c) ilgili herhangi bir delilin ya da nesnenin inceleme sonuçlarının alınmasının beklenmesidir. Yetkili polis memuru soruşturmanın gereken gayret ve ivedilikle yürütüldüğü kanaatinde değilse, (a) veya (b) maddeleri kapsamında gözaltı halinin devamına izin veremez. “İlgili deliller” ifadesi, gözaltında tutulan kişinin Yasa’da belirtilen bir suçla işlemesiyle ilgili olan ya da bu kişinin terör eylemlerinin gerçekleştirilmesi, bu eylemlerin hazırlanması veya teşvik edilmesi suçlarına karışmış olduğuna işaret eden deliller anlamında kullanılmaktadır.

99. Söz konusu Ek'in 26. paragrafı uyarınca, kişinin gözaltı halinin devamına izin verilip verilmeyeceğine karar verilmesi öncesinde, yetkili memur gözaltında tutulan kişiye veya bu kişinin avukatına gözaltı işlemi hakkında yazılı veya sözlü beyanlarını sunma imkânı vermelidir.

3. Bir yargı makamı tarafından gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin çıkarılan izinler

100. Söz konusu Yasa'nın 8. Eki'nin 29. paragrafı uyarınca, Kraliyet savcılarına ya da kıdemli polis memurlarına gözaltı süresinin uzatılması talebiyle bir mahkemeye izin başvurusunda bulunma yetkisi verilmiştir. Ek'in 36. paragrafı uyarınca, gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin başvuruda sürenin yakalama tarihinden itibaren azami olarak on dört güne kadar uzatılmasının talep edildiği hallerde, bu başvuru bir Bölge Yargıcına da yapılabilir. Gözaltı süresinin on dört günü geçecek şekilde uzatılması yönündeki başvurular bir Yüksek Mahkeme yargıcının değerlendirmesine sunulmalıdır ve söz konusu yargıç bu sürenin yakalama tarihinden itibaren

geçerli olmak üzere azami olarak toplamda yirmi sekiz güne kadar uzatılması izni verebilir. Yasa'nın 41(7) maddesinde, 8.Ek'in 29 veya 36. paragrafı uyarınca bir kişinin gözaltı süresi ile ilgili olarak yapılan bir başvurunun kabul edilmesi halinde, bu kişinin izin belgesinde belirtilen dönem boyunca gözaltında tutulabileceği öngörülmektedir.

101. Yasa'nın 8. Eki'nin 31. paragrafı uyarınca, gözaltında tutulmakta olan kişi gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin izin başvurusuna ve bu başvurunun gerekçelerine ilişkin olarak bilgilendirilmelidir. 35. paragrafta, gözaltında tutulan kişinin gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin izin başvurusuna yanıt olarak yazılı veya sözlü beyanlarını sunma imkânı verilmekte ve duruşmada avukatla temsil hakkı tanınmaktadır. Ek'in 33(3) paragrafı uyarınca, mahkeme gözaltında tutulan kişinin ve bu kişinin avukatını duruşmanın herhangi bir bölümüne alınmaması yönünde karar verebilir.

102. Ek'in 34. paragrafı, gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin başvuruda bulunan kişinin, dayanak olarak ileri sürdüğü bilgilerin gözaltında tutulan kişi ve bu kişinin avukatı ile paylaşılmaması yönünde bir karar çıkarılması talebinde bulunabileceğini öngörmektedir. Bir mahkeme, yalnızca, söz konusu bilgilerin ifşa edilmesi halinde delillere müdahale edileceğine ya da delillerin zarar göreceğine; terörist olduğu yönünde şüphe bulunan bir kişinin bu duruma ilişkin uyarılması halinde yakalanmasının, hakkında kovuşturma yürütülmesinin ya da mahkûm edilmesinin zorlaşacağına; kişinin uyarılması sonucu terör eyleminin önlenmesinin zorlaşacağına; terör eyleminin gerçekleştirilmesine, bu eylemin hazırlanması ve teşvik edilmesine ilişkin bilgi toplanmasına dair müdahalenin söz konusu olacağına ya da kişiye müdahalede bulunulacağına veya bu kişinin fiziksel olarak yaralanacağına inanmak için makul gerekçelerin mevcut olduğuna kanaat getirmesi durumunda bu türden bir karara hükmedebilir.

103. Ek'in 32(1) paragrafı, yalnızca, ilgili kişinin gözaltı halinin devamının gerekli olduğuna ve soruşturmanın gereken gayret ve ivedilikle

yürütülmekte olduğuna inanmak için makul gerekçelerin mevcut olması durumunda gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin bir izin belgesinin çıkarılabileceğini öngörmektedir. Ek'in 32(1A) paragrafı uyarınca, kişinin gözaltı süresinin uzatılması işlemi, kişinin sorgulanması veya başka bir yöntem aracılığıyla ilgili delillerin elde edilmesi; bu delillerin muhafaza edilmesi; ya da ilgili herhangi bir delilin ya da nesnenin inceleme sonuçlarının alınmasının beklenmesi için "gereklilik" arz etmesi halinde gerçekleştirilir. "İlgili deliller" ifadesi, gözaltında tutulan kişinin 2000 tarihli Yasa'da belirtilen bir suçu işlemesiyle ilgili olan ya da bu kişinin terör eylemlerinin gerçekleştirilmesi, bu eylemlerin hazırlanması veya teşvik edilmesi suçlarına karışmış olduğuna işaret eden deliller anlamında kullanılmaktadır.

104. Lordlar Kamarası *Ward / Kuzey İrlanda Polis Teşkilatı* [2007] BKLK 50 kararında, yargıcın gözaltı izni verilmesine dair bir başvuru üzerine gerçekleştirilen duruşma esnasında gizli nitelikli bilgileri değerlendirmek üzere temyiz başvurusunda bulunan kişiyi ve bu kişinin avukatını yaklaşık on dakika süreyle duruşma salonuna almadığı bir davada uygulanmış olan 8. Ek hükümlerinin adilliği hususunu değerlendirmiştir. Temyiz başvurusunda bulunan kişi, gözaltı halinin devamına izin verilen karar hakkında yargı denetimi yapılması için bir başvuruda bulunmuş ve bu bu talebi reddedilmiştir. Söz konusu kişinin Lordlar Kamarasına yaptığı temyiz başvurusu da bunun sonrasında reddedilmiştir. Komite öncelikle aşağıdaki açıklamada bulunmuştur:

"11. Yasa'nın 41. maddesi... bir polis memurunun bir kimsenin terörist olduğuna ilişkin makul şüphelerinin söz konusu olması halinde, izin almaksızın söz konusu kişiyi yakalamasına izin vermektedir. Bu tür bir yakalama işlemi sonrasında gerçekleştirilebilecek gözaltı işleminin süresi, dikkatli bir şekilde oluşturulmuş bir çizelgeye göre hesaplanmaktadır. Söz konusu çizelgenin kendisi de dikkatli bir şekilde oluşturulmuş bir dizi usuli güvenceye tabidir. Gözaltında tutulan kişinin özgürlük hakkı, bahse konu güvencelere büyük itina gösterilmesini gerektirmektedir. ..."

105. Komite, 2000 tarihli Terör Yasası'nın gözetiminde tutulan kişinin ve temsilcisinin bir duruşmanın belli bir bölümüne alınmaması hususunu düzenleyen hükümlerinin dikkatli bir şekilde değerlendirilmesi sonrasında, aşağıdaki açıklamayı yapmıştır:

“27. ... 33. paragrafta öngörülmuş ve yargı makamı önündeki uygulanacak olan usul, polisin değil de gözetiminde tutulmakta olan kişi lehine olacak şekilde tasarlanmıştır. Bu usul gereğince, hakkında başvuru yapılmış olan kişiye konuya ilişkin beyanda bulunma ve duruşmada temsil edilme hakkı verilmektedir. Ancak, söz konusu usul de, yargı makamının, gözetiminde tutulan kişinin yüksek menfaati için, gözetim süresinin uzatılmasının gerekli olduğuna inanmak üzere makul gerekçeler bulunduğu ikna olmak amacıyla yapılmasını isteyebileceği incelemelerin hassas nitelikte olduğunu kabul etmektedir. Söz konusu inceleme işleminin derinlik seviyesi arttıkça, konunun hassasiyet derecesi de o ölçüde artabilir. Süre uzatımına izin verilmiş olan dönemin uzunluğu arttıkça, süre uzatma başvurusunun gerekçelerinin dikkatli ve özenli bir şekilde incelenmesinin önemi de artmaktadır.

28. Somut davada olduğu gibi, yargı makamının inceleme yapma ihtiyacı, polisin bir şüphelinin ifadesi alınana kadar sorgulamanın gidişatına vermek istediği yönü söz konusu kişiden gizli tutma hakkını ihlal edebilir. Böyle bir durumun ortaya çıkması halinde, gözetiminde tutulan kişinin, yargı makamının 32. paragrafta öngörülmuş olan süre uzatımına ilişkin zorlayıcı testin şartlarının yerine getirilip getirilmediğinin tespit edilmesi için bahse konu meseleyi daha yakından inceleyebilmesi amacıyla bunun dışında bırakılması, kendisinin aleyhine olmayacaktır. Bu yetki, söz konusu durumda, gözetimindeki kişinin aleyhine değil, lehine kullanılıyor olacaktır. ...

29. Yargı makamına Ek'in 33(3) paragrafı uyarınca verilmiş olan yetkinin, gözetiminde tutulan kişinin aleyhine olacak şekilde işleme riskinin söz konusu olacağı davalar olabilir. Bu tür davalarla karşılaşılma ihtimali zayıftır; ancak, yargı makamı söz konusu yetkinin bu kişilerin aleyhine olacak şekilde kullanılmaması için daima dikkat göstermelidir. ...”

B. 2000 tarihli Yasa uyarınca verilen arama yetkileri

106. 2000 tarihli Yasa'nın 5. Eki'nde, arama işlemlerine ilişkin yetkiler düzenlenmektedir. Yasa'nın 5. Eki'nin 1. paragrafında, bir polis

memurunun bir terör soruşturması gereğince herhangi bir polis memurunun bir mekâna girmesi, arama yapması, bulunan ilgili materyallere el koyması ve bunları muhafaza altına alması için yetki veren bir izin belgesinin çıkarılması amacıyla bir sulh yargıcına başvurmasına imkân tanınmaktadır. Paragraf 1(3) uyarınca, bir eşyanın soruşturma ile ilgili olduğunun değerlendirilebilmesi için, polis memurunun bu eşyanın bir terör soruşturmasında büyük öneme sahip olduğuna ve gizlenmesinin, kaybolmasının, zarar görmesinin, değiştirilmesinin ya da imha edilmesinin önüne geçilmesi için bu eşyaya el konulmasının gerekli olduğuna inanmak için makul gerekçelerinin olması gerekir.

107. Paragraf 1(5) uyarınca, bir sulh yargıcı iznin bir terör soruşturması gereğince istenilmiş olduğuna; arama yapılacak yerde, ya kendi başına ya da başka eşyalarla bir araya getirildiğinde, terör soruşturmasında büyük önem arz eden eşyaların mevcut olduğuna inanmak için makul gerekçelerin söz konusu olduğuna ve davanın koşulları göz önüne alındığında bir izin belgesi çıkarılmasının gerekli olduğuna kanaat getirirse başvuruyu kabul edebilir.

C. Yargı denetimi

1. İç hukuk yolunun uygunluğu

(a) Yakalama ve gözaltına alma kararları

108. *R (Rawlinson & Hunter Trustees ve Diğerleri) / Merkezi Ağır Ceza Mahkemesi & Anor* [2012] EWHC (Admin) 2254 davasında, davacı hakkında yakalama işlemi gerçekleştirilmiş ve bunun üzerine davacı, yargı denetimi başvurusu yaparak hakkındaki yakalama kararına itiraz etmiştir. Yargı denetiminin bu konunun incelenmesi için uygun yöntem olup olmadığına ilişkin bazı tartışmaların söz konusu olmasına karşın, polis bu yargı denetimi başvurusunun yakalama kararına itiraz için uygun yöntem olduğunu kabul etmiş ve İstinaf Mahkemesi de bu konuda mutabık

kalmıştır. Davacının mahkeme önündeki yargılamalar esnasında, taraflar arasında olaylara ilişkin önemli bir anlaşmazlığın olmadığını ve davanın yazılı deliller temelinde çözüme kavuşturulabileceğini kabul etmiş olduğu anlaşılmaktadır.

(b) Arama izinlerinin çıkarılmasına ilişkin kararlar

109. *Bell / Greater Manchester Polisi* [2005] EWCA Civ 902 davasında, davacı özel hukuk davası kapsamında bir arama izninin geçerliliğine ilişkin itirazda bulunmuştur. Davacı, izin belgesinin yanıltıcı bir şekilde elde edilmiş olduğunu ve belgede arama konusu olacak eşyaların uygun bir şekilde belirtilmemiş olduğundan şikâyetçi olmuştur. Temyiz Mahkemesi de, izin belgesinin geçerliliğine itiraz edilmesi konusunda uygun yöntemin yargı denetimi davası olduğu konusunda ilk derece mahkemesi yargıcısıyla aynı görüşü paylaşmıştır.

110. *R (Goode) / Nottingham Kraliyet Mahkemesi* [2013] EWHC 1726 (Admin) kararında, İdare Mahkemesi aşağıdaki ifadelere yer vermiştir:

“51. Bir [arama] izninin çıkarılması işlemi hukuki bir işlemdir. Eşdeğer yetkilere sahip bir mahkemenin söz konusu mahkemenin yerine getirmiş olduğu hukuki bir işlemi geçersiz ilan etme yönünde yetki kullanması, hukuk alanında eşi benzeri olmayan ve şaşırtıcı bir gelişmenin yaşanması anlamına gelecektir. ...”

111. İdare Mahkemesi, adli bir yetki alınmaksızın bir eşyaya el konulması işlemine karşı Kraliyet Mahkemesi nezdinde itiraz edilebilecekken, adli yetki ile verilmiş bir arama izninin daha sonra yalnızca İdare Mahkemesi tarafından, Sulh Ceza Mahkemesi veya Kraliyet Mahkemesince kullanılan yetkinin yargı denetimine tabi tutulmasına ilişkin yargılamalar esnasında bozulabileceği veya kanuna aykırı ilan edilebileceği hususuna vurgu yapmıştır.

112. İstinaf Mahkemesi *R (Lees ve Diğerleri) / Solihull Sulh Ceza Mahkemesi ve Diğer* [2013] EWHC 3779 (Admin) kararında, *R (Goode)* davasına atıf yaparak, bir arama izninin geçerliliğine itiraz edilebilecek tek

yöntemin yargı denetimi başvurusu yapılması olduğunun açık olduğunu ifade etmiştir.

2. İzin vermeme kararının temyiz edilmesi

113. Hukuk Muhakemeleri Usul Kurallarının (“HMUK”) 52.15 maddesi aşağıdaki gibidir:

“(1) Yüksek Mahkeme’nin bir duruşmada yargı denetimi için başvuruda bulunulmasına izin vermemesi halinde, söz konusu izin talebinde bulunan kişi temyiz izni almak üzere Temyiz Mahkemesi’ne başvurabilir.”

114. 1981 tarihli Üst Mahkemeler Yasası’nın 18(1). maddesinin ilgili kısımları şu şekildedir:

“Aşağıdakiler Temyiz Mahkemesi önünde temyiz edilemez:

(a) ... cezai bir sebep veya meseleye ilişkin Yüksek Mahkeme kararları”

115. Lordlar Kamarası, *Amand/Hollanda Kraliyet Hükümeti İçişleri Bakanı ve Savunma Bakanı* [1943] A.C. 147 davasında, iade işlemleri gerçekleştirilmek üzere yakalanan bir kişinin *habeas corpus* (mahkeme huzuruna çıkarılma talebi) başvurusunun reddedilmesinin (eski Yasa’da öngörüldüğü üzere) “cezai bir sebep veya meseleye” ilişkin bir karar olduğuna hükmetmiştir. Vikont Simon LC şu hususları belirtmiştir:

“Cezai bir meseleye ilişkin *habeas corpus* davaları ile cezai bir meselenin söz konusu olmadığı davalar arasındaki ayırım çok uzak geçmişe dayanmaktadır... *Habeas corpus* talebinin yapıldığı yargılamanın mahiyeti ve niteliği söz konusu ayırımın sınıanmasına imkân vermektedir. Şayet meselenin doğrudan sonuçlarından biri başvuranın yargılanması ve kendisine isnat edilen bir suçtan ötürü bu konuda yargı yetkisi bulunduğunu iddia eden bir mahkeme tarafından cezalandırılması ise, söz konusu mesele cezaidir.”

116. Lord Wright şu açıklamalarda bulunmuştur:

“Atıfta bulunduğum kararlardan ve dikkate aldığım diğer ilgili kararlardan hareketle çıkarımda bulunduğum ilkeye göre, sonuçlandırıldığı takdirde suçlanan kişinin mahkûmiyetine veya hapis cezası ya da para cezası gibi bir ceza türüyle cezalandırılmasına yol açabilecek nitelikteki bir sebep veya mesele, “cezai bir sebep veya meseledir”. Böylelikle, suçlanan kişi risk altına sokulmaktadır. Bu türden bir sebep veya meseleye ilişkin olarak bir İngiliz mahkemesi tarafından verilen her karar,

kararın kendisi tek başına ele alındığında tarafsız nitelikte olsa ve böyle bir kararın cezai olmayan bir sebep veya meseleye ilişkin olarak da verilme imkânı eşit olsa da, cezai bir sebep veya meseleye ilişkin bir karardır. Söz konusu karar bu ülkenin hukuku uyarınca cezalandırılmayı içermeyebilir; ancak kararın etkisinin İngiliz hukukunun işleyişi aracılığıyla suçlanan kişinin yabancı bir ülkenin cezai yargı yetkisine tabi tutulması olması halinde, İngiliz hukuku açısından değerlendirildiğinde bu türden bir karar, cezai bir sebep veya meseleye ilişkin bir karardır...”

117. Son olarak, Lord Porter şu hususları belirtmiştir:

“... Bu, meselenin cezai olması için tamamen cezai olması gerektiği anlamına gelmemektedir. Hakkında yüksek mahkeme emri talep edilen bir yargılamanın cezai olması yeterlidir; örneğin fakirlere yardım amaçlı vergi toplanması başlı başına cezai bir mesele olmasa da, söz konusu verginin sulh yargıçları tarafından haciz müzekkeresi ile uygulanması cezai bir mesele olup, sulh yargıçlarının vergiyi uygulama haklarına ilişkin olarak üst mahkemeden dava konusunda görüş talep etmek üzere olaylar bildirisi sunmaları ve davanın Yüksek Mahkeme tarafından karara bağlanması halinde, temyiz yolu kapalıdır... Temyiz başvurusunda bulunulan bir yargılamanın, bir ceza yargılamasının basamağı olması gerekmektedir; ancak söz konusu yargılama kendiliğinden bir ceza yargılaması veya cezalandırmayla sonuçlanmak zorunda olmayıp, sulh yargıçı önüne çıkarılan kişiyi suç isnat edilme riski altına sokması yeterlidir...”

118. *R (Guardian News ve Media Ltd)/Westminster Şehri Sulh Ceza Mahkemesi* [2011] EWCA Civ 1188 davasında, bir gazete Sulh Ceza Mahkemesi tarafından iade davası sırasında atıfta bulunulan belgelere erişim talebinde bulunmuş, ancak söz konusu talep reddedilmiştir. İstinaf Mahkemesi, Bölge Yargıcının kararını onamıştır. Söz konusu davanın “cezai bir sebep veya mesele”ye ilişkin olup olmadığı meselesi, Temyiz Mahkemesi önünde gündeme getirilmiştir. Gazete, iade davasının kendisinin “cezai bir sebep veya mesele” teşkil ettiğini kabul etmiş; ancak gazetecilerin davanın temelini oluşturan belgelere erişimine izin verilmemesi kararının “cezai bir sebep veya mesele” olmadığını ileri sürmüştür. Mahkemenin kararını tefhim eden Lord Neuberger, bu konuda verilen kararları incelemiş, gazetenin başvurusunun iade davasına tamamen paralel olduğunu ve söz konusu davaya taraf olmayan bir şahıs tarafından yapılmış bir başvuru olduğunu değerlendirmiştir. Bölge Yargıcının kararı Sulh Ceza Mahkemesi’nin cezai yargı yetkisini devreye sokmamış ve bu kararın ceza yargılamaları (örneğin: iade yargılamaları) üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamıştır. Lord Neuberger “18(1)(a) maddesinin kapsamı

ve etkisine ancak Yüksek Mahkeme tarafından kesin anlam verilebilir.” görüşünü ifade etmiş ve son otuz beş yıl içerisinde gelişen “nispeten karmaşık” içtihadın uygulanmasının ve azami tutarlılığın sağlanmasının en iyi yolunun, Temyiz Mahkemesi’nin davada temyiz talebini inceleme konusunda yargı yetkisine sahip olduğuna karar verilmesi olduğu sonucuna varmıştır.

119. Temyiz Mahkemesi Aralık 2014’te *Panesar ve Diğerleri/Majestelerinin Vergi ve Gümrük Dairesi (HM Revenue ve Customs)* [2014] EWCA 1613 davasında verdiği kararda, 2001 tarihli Ceza Adaleti ve Polis Yasası’nın 59. maddesi uyarınca, sonradan bozulan arama kararları uyarınca el konulan malların muhafaza altında tutulmasına ilişkin bir davada “cezai bir sebep veya mesele”nin anlamını değerlendirmiştir. Temyiz Mahkemesi davanın “cezai bir sebep veya mesele”yi ilgilendirdiğine karar vermiş ve temyiz talebini inceleme konusunda yargı yetkisi olmadığı sonucuna varmıştır. Temyiz başvurusunda bulunanların genel öneme sahip bir hukuki meselenin bulunduğuna ilişkin onay için İstinaf Mahkemesi’ne başvuruda bulunmaları ve temyiz başvurularını Yüksek Mahkeme önünde takip etmeleri gerekmektedir. Yüksek Mahkeme Yargıcı Burnett “kimi zaman “cezai sebep veya mesele”nin anlamına ilişkin karar uyumsuzluklarının bulunduğuna” atıfta bulunmuş ve “cezai sebep veya mesele”nin anlamına ilişkin kararların “belirsizliğe ve Lord Neuberger’in *Guardian* davasında kabul ettiği üzere tutarsızlığa neden olduğunu” kabul etmiştir.

D. 1998 Tarihli İnsan Hakları Yasası

120. 1998 tarihli İnsan Hakları Yasası’nın (“İnsan Hakları Yasası”) 3(1) maddesi, mevzuatın mümkün olduğunca, Sözleşme’ye uygun bir şekilde yorumlanabilecek biçimde okunması gerekmektedir.

121. Yasa’nın 4. maddesinin ilgili kısımları şu şekildedir:

“(1) Bir mahkemenin birincil mevzuatın bir hükmünün bir Sözleşme hakkıyla bağdaşıp bağdaşmadığını belirlediği tüm yargılamalarda (2). fıkra geçerlidir.

(2) Eğer mahkeme hükmün bir Sözleşme hakkıyla bağdaşmadığına ikna olursa, söz konusu bağdaşmazlık konusunda beyanda bulunabilir.”

122. Yasa’nın 6(1) maddesi, kamu makamlarının bir Sözleşme hakkıyla bağdaşmayan şekilde hareket etmesinin hukuka aykırı olduğunu öngörmektedir. 6(2) maddesinde ise şu hususlar açıklığa kavuşturulmaktadır:

“Aşağıdaki hallerde, eylemlere (1). fıkra uygulanmaz:

(a) birincil mevzuatın bir veya birden fazla hükmü sonucunda, makamın farklı davranmasının mümkün olmaması;

(b) Sözleşme haklarıyla bağdaşır bir biçimde okunması veya uygulanması mümkün olmayan, birincil mevzuatın bir veya birden fazla hükmünün ya da birincil mevzuat kapsamında çıkarılmış bir veya birden fazla hükmün söz konusu olması halinde, makamın söz konusu hükümleri uygulamak veya icra etmek üzere hareket etmiş olması.”

123. 7(1) maddesi, bir kamu makamının 6(1) maddesinde hukuka aykırı olduğu belirtilen bir şekilde hareket ettiğini iddia eden kişinin söz konusu makam aleyhine dava açabileceğini öngörmektedir.

124. Yasa'nın 8(1) maddesi, mahkemenin bir kamu makamının hukuka aykırı olduğuna karar verdiği tüm eylemleriyle ilgili olarak tazminata hükmetmesine izin vermektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. BİLGİ SAĞLAMA AÇISINDAN SÖZLEŞME'NİN 5. MADDESİNİN 2 ve 4. FIKRALARININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

125. Başvuranlar gözetiminde tutulmalarının hukuka uygunluğunu etkin bir şekilde sorgulamalarına imkân vermek üzere, polis tarafından haklarındaki suçlamalara ilişkin yeterli bilginin verilmediğinden şikâyetçi olmuşlardır. Başvuranlar, ilgili kısımları aşağıdaki gibi olan Sözleşme'nin 5. maddesinin 2 ve 4. fıkralarına dayanmışlardır:

“2. Yakalanan her kişiye, yakalanma nedenlerinin ve kendisine yöneltilen her türlü suçlamanın en kısa sürede ve anladığı bir dilde bildirilmesi zorunludur.”

“4. Yakalama veya tutulma yoluyla özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, tutulma işleminin yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar verilmesi ve, eğer tutulma yasaya aykırı ise, serbest bırakılması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.”

A. Kabul Edilebilirlik Hakkında

1. Tarafların Beyanları

126. Hükümet'in görüşü, başvuranların söz konusu şikâyete ilişkin olarak mevcut iç hukuk yollarını iki bakımdan tüketmedikleri yönünde olmuştur. İlk olarak, başvuranlar yakalanmaları ve gözaltında tutulmalarına ilişkin bilgi sağlanmadığına ilişkin şikâyetleriyle ilgili olarak bir özel hukuk davası açmamışlardır. Hükümet, İstinaf Mahkemesi'nin söz konusu şikâyetlerin, yargı denetimi başvurusunda bulunulmasına uygun olmayan olay odaklı meseleler ortaya çıkarması nedeniyle bir özel hukuk davasında ileri sürülmüş olması gerektiğine karar verdiğine dikkat çekmiştir. İstinaf Mahkemesi kararının ışığında, başvuranların yakalanmaları ve ilk gözaltında tutulmaları bakımından tazminat davası açmalarının mümkün olduğu şüphesizdir. Hükümet, başvuranların gözaltında tutulmalarının Sözleşme'nin 5. maddesiyle bağdaşırılık hususundan bağımsız olarak iç hukuk uyarınca hukuka aykırı olmadığını ileri sürmediklerini, sürmüş olmaları halinde tek uygun hukuk yolunun İnsan Hakları Yasası uyarınca bağdaşmazlık beyanında bulunulması olacağını vurgulamıştır (Bk. yukarıda 121. paragraf). Hükümet, başvuranların Pakistan'dan bir özel hukuk davasını takip etme imkânlarının olmadığı ve adli yardım alamayacakları yönündeki iddialarına ilişkin olarak, başvuranların yargı denetimi taleplerini ve Mahkeme önündeki davayı güçlük çekmeden takip ettiklerine dikkat çekmiştir. Hükümet ayrıca, başvuranların ilke olarak adli yardım kapsamı dışında olmadıklarını ve her hâlükârda adli yardım sağlanmasının reddedilmesinin bir özel hukuk davası açılmasını elverişsiz kılmayacağını belirtmiştir.

127. İkinci olarak, Hükümet başvuranların yargı denetimi izni almak için Temyiz Mahkemesi'ne yaptıkları başvuruyu yenilemedikleri gerekçesiyle mevcut iç hukuk yollarını tüketmediklerini ileri sürmüştür. Hukuk Muhakemeleri Usul Kuralları'nda, Temyiz Mahkemesi'ne yapılan izin başvurusunun 52.15(1) maddesi uyarınca yenilenebileceği öngörülmektedir (Bk. yukarıda 113. paragraf). Her ne kadar 1981 sayılı Yasa'nın 18(1)(a) maddesi tüm "cezaî sebep veya meseleler"e ilişkin davalarda bu türden temyizlere imkân vermese de (Bk. yukarıda 114. paragraf), Hükümet başvuranların İstinaf Mahkemesi önündeki şikâyetlerinin "cezaî bir sebep veya meseleyi" ilgilendirdiği hususuna katılmamıştır. İstinaf Mahkemesi başvuranların yakalanmaları ve ilk gözaltında tutulmalarına ilişkin şikâyetlerinin özel hukuk davası ile öne sürülmesi gerektiğine ve polis aleyhindeki iddiaların, ister yargı denetimi taleplerinde ister özel hukuk davalarında, mahiyeti itibarıyla medeni hukuk kapsamına girdiğine hükmetmiştir.

128. Başvuranlar şikâyetleriyle ilgili bir özel hukuk davası açabilmelerinin mümkün olduğunu kabul etmemişlerdir. Başvuranlara göre, yakalanmalarına ve gözaltında tutulmalarına ancak yargı denetimi aracılığıyla itiraz edebilirlerdi. Başvuranlar, yakalama ve gözaltında tutulma konusunda yargı denetimi yoluyla itirazda bulunmanın tamamen uygun olduğu yönündeki görüşlerini desteklemek üzere, İstinaf Mahkemesi'nin *Rawlinson* davasındaki kararına atıfta bulunmuşlardır (Bk. yukarıda 108. paragraf). Başvuranlar, hukuka aykırı olarak gözaltında tutuldukları gerekçesiyle bağdaşmazlık beyanında bulunulmasını talep etmenin bir özel hukuk davasında mümkün olmayacağını ileri sürmüşlerdir. Başvuranlar ayrıca, özellikle bütçe kesintileri ve başvuranların yurtdışında ikamet etmeleri nedeniyle adli yardım almanın imkânsız olacağını iddia etmişlerdir.

129. Başvuranlar ayrıca, 1981 tarihli Yasa'nın 18(1)(a) maddesinin ışığında, izin başvurularının "cezaî bir sebep veya meseleye" ilişkin olmadığı gerekçesiyle İstinaf Mahkemesi tarafından reddedildiğinden, izin başvurularını Temyiz Mahkemesi önünde yenileme haklarının bulunmadığını ileri sürmüşlerdir. Başvuranlar, İstinaf Mahkemesi önündeki tüm meselelerin cezaî sebep veya meseleler olduğuna dair hiçbir şüphenin söz konusu olamayacağını üzerinde durmuş ve Temyiz Mahkemesi'nin *Panesar* davasındaki kararına atıfta bulunmuşlardır (Bk. yukarıda 119. paragraf).

2. Mahkeme'nin Değerlendirmesi

130. Sözleşme ile oluşturulan koruma mekanizmasının, insan haklarının korunmasına ilişkin ulusal sistemlere nazaran ikincil bir nitelik taşıması esastır. Mahkeme, Sözleşmecî Tarafların Sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmelerini denetlemekle işgal etmektedir. Mahkeme, Sözleşme'de yer alan temel hak ve özgürlüklerin iç hukuk düzeyinde saygı görmesini ve korunmasını sağlama sorumluluğu bulunan Sözleşmecî Devletlerin rolünü üstlenemez ve üstlenmemelidir. Dolayısıyla iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralı, bu koruma sisteminin işleyişinin vazgeçilmez bir parçasıdır. Devletler sorunları kendi hukuk sistemlerinde giderme fırsatına sahip olmadan önce, eylemleri için uluslararası bir organ önünde cevap vermekten muaf tutulmaktadır ve dolayısıyla Devlet aleyhindeki şikâyetler hakkında Mahkeme'nin denetleyici yargı yetkisine başvurmak isteyen kişilerin öncelikle ulusal hukuk sisteminin sunduğu hukuk yollarına başvurmaları gerekmektedir (Bk. diğer pek çok karar arasında, *Akdivar ve Diğerleri/Türkiye*, 16 Eylül 1996, § 65, Kararlar ve Hükümler Derlemeleri 1996-IV; ve *Gough/Birleşik Krallık*, no. 49327/11, § 137, 28 Ekim 2014).

131. *Akdivar* (yukarıda anılan, §§ 66-67) kararında öngörüldüğü üzere, normalde bir başvuranın iddia edilen ihlaller bakımından tazmin sağlayabilecek mevcut hukuk yollarına

başvurması gerekmektedir. Söz konusu hukuk yolları hem teoride hem de uygulamada yeteri kadar kesin olmalıdır, bunun aksi durumda ise, gereken etkililik ve erişilebilirlik özelliklerinden mahrum olmaktadır (Ayrıca bk. yukarıda anılan *Gough*, § 138).

132. Mahkeme'nin ayrıca *Akdivar* (yukarıda anılan, § 68) kararında hükmettiği üzere, iç hukuk yollarının tüketilmesi alanında, ispat külfetinin dağılımı söz konusudur. İç hukuk yollarının tüketilmediğini iddia eden Hükümet, ilgili tarihte hukuk yolunun hem teoride, hem de pratikte mevcut olan etkin bir hukuk yolu olduğu, yani başvuranın şikâyetleri bakımından tazmin sağlayabilecek nitelikte ve makul başarı şansı sunan bir hukuk yolu olduğu konusunda Mahkeme'yi ikna etmekle sorumludur. Ancak söz konusu ispat yükümlülüğü yerine getirildiğinde, Hükümet tarafından ileri sürülen hukuk yolunun esasında tüketildiğini veya belirli bir sebepten ötürü davanın kendine özgü koşulları içerisinde yeterli ve etkin olmadığını ya da kendisini söz konusu yükümlülükten muaf tutan özel koşulların mevcut olduğunu ortaya koymak başvurana düşmektedir (ayrıca bk. yukarıda anılan *Gough*, § 139).

133. Son olarak, kuralın Sözleşmeci Tarafların tesis etmeyi kabul ettiği insan hakları koruma mekanizması bağlamında uygulandığı ve dolayısıyla belli ölçüde esnek ve aşırı şekilci olmayan bir biçimde uygulanması gerektiği hususlarının kuralın uygulanması sırasında gereken şekilde dikkate alınması gerekmektedir (Bk. yukarıda anılan *Akdivar*, § 69; ve yukarıda anılan *Gough*, § 140).

134. Mevcut davada Hükümet, başvuranların yakalandıkları ve gözaltında tutuldukları sırada kendilerine verilen ve yetersiz olduğu iddia edilen bilgilere ilişkin şikâyetleri bakımından başvurabilecekleri iki hukuk yolu olduğunu ileri sürmüştür. Başvuranlar her iki hukuk yolunun da dava konusu olaylar açısından mevcut olmadığını belirtmişlerdir.

135. Kendisinden iç hukukun doğru yorumlanmasıyla ilgili karar açıklanmasının talep edildiği bir konumda olmak genellikle Mahkeme için memnuniyet verici değildir. Hem mevcut şikâyetin özel hukuk yargılamalarında ileri sürülüp sürülmemesi gerektiği hususu, hem de şikâyetin “cezai bir sebep veya mesele”yi ilgilendirip ilgilendirmediği ve böylelikle Temyiz Mahkemesi'nin yargı yetkisini devre dışı bırakıp bırakmadığı hususu, yerel mahkemeler tarafından daha iyi bir şekilde çözüme kavuşturulabilecek hususlardır. Ancak Mahkeme'nin iç hukuk yollarının tüketilip tüketilmediğini değerlendirmesi gerekmektedir ve belirli bir hukuk yoluna ilişkin olarak taraflar arasında ihtilafın söz konusu olması halinde, Mahkeme meseleye ilişkin kararını yukarıda ana hatlarıyla belirtilen ilkeler doğrultusunda verecektir (Bk. 130-133. paragraflar).

136. İlk hususa gelince, İstinaf Mahkemesi başvuranların davasında, polis tarafından verilen yakalama ve gözaltına alma kararlarına itiraz etmek için özel hukuk

yargılamalarının uygun olduğu görüşünü kararında açıkça belirtmiştir. Yukarıda kaydedildiği üzere, bu türden meseleleri kararlaştırmak ilke olarak yerel mahkemelerin görevi olup, mevcut davadaki İstinaf Mahkemesi gibi bağımsız ve tarafsız bir yüksek mahkemenin bir hukuk yolunun mevcut olduğu yönündeki tespiti genellikle bu türden bir hukuk yolunun varlığına ilişkin *prima facie* (karineden sayılan) delil teşkil edecektir. Başvuranlar yakalanma ve gözaltına alınma kararlarına itiraz etmenin doğru yolunun özel hukuk yargılamaları değil, yargı denetimi olduğu yönündeki savlarını desteklemek üzere *Rawlinson* (Bk. yukarıda 108. paragraf) davasına atıfta bulunmuşlardır. Ancak, İstinaf Mahkemesi'nin söz konusu davada verdiği kararın başvuranların savunduğu genel kuralı desteklemediği görülmektedir ve başvuranlar söz konusu kararda bu türden bir yorum barındırdığını iddia ettikleri belirli bir kısma işaret etmemişlerdir. Ayrıca başvuranlar, ilk başvurularında özel hukuk yargılamaları için adli yardım almalarının mümkün olmayacağını iddia etmiş olsalar da, Hükümet'in de dikkat çektiği üzere (Bk. yukarıda 126. paragraf), başvuranlar ilke olarak adli yardım başvurusunda bulunma imkânının kapsamı dışında değillerdir. Bu koşullar altında ve başvuranları gibi davalarda adli yardıma hükmedilmesi konusunda benimsenmiş kısıtlayıcı bir tutum örneği veya bu konuda atıf yapılan herhangi bir kararın yokluğunda, adli yardımın mümkün olmayacağı savı tamamen varsayımsaldır.

137. Ayrıca Mahkeme, başvuranların Temyiz Mahkemesi'ne yargı denetimi izni için yaptıkları başvuruyu yenileyemediklerini ortaya koyamadıkları görüşündedir. Başvuranlar tarafından atıfta bulunulan iç hukuk kararı ve söz konusu kararda atıf yapılan diğer kararlar (Bk. yukarıda 115-119. paragraflar) fazla yararlı olmamıştır; zira söz konusu davalarda "cezaî bir sebep veya mesele"nin söz konusu olduğunun tespit edilmesinin ardından davaların kendine özgü olayları dikkatli bir şekilde tartışılmıştır. Kararların kendisinde "cezaî bir sebep veya mesele"nin anlamını çevreleyen bir belirsizliğin bulunduğu kabul edilmiştir ve Lord Neuberger sadece Yüksek Mahkeme'nin meseleyi çözüme kavuşturacak bir konumda olduğu görüşünü ifade etmiştir (Bk. yukarıda 118. paragraf). Akabinde Temyiz Mahkemesi *Panesar* davasında, kimi zaman uyuşmazlık gösteren mevcut kararların sebebiyet verdiği belirsizliğin ve tutarsızlığın bulunduğunu kabul etmiştir (Bk. yukarıda 119. paragraf). Bahse konu davada mahkemenin konunun "cezaî bir sebep veya mesele" olduğuna karar vermiş olmasına rağmen, mahkemenin ulaştığı sonucun ardından davaya konu mevzuat hükmü, yani 2001 tarihli Ceza Adaleti ve Polis Yasası'nın 59. maddesi dikkatli bir şekilde incelenmiştir. Söz konusu hüküm mevcut davada ileri sürülmemiştir. İstinaf Mahkemesi'nin başvuranların iddiasının özel hukuka tabi nitelikte olduğu yönündeki kararı göz önünde bulundurulduğunda, Temyiz Mahkemesi'nin davanın

“cezai bir sebep veya mesele”ye ilişkin olduğuna ve bu nedenle söz konusu mahkemenin davayı incelemek için yargı yetkisinin bulunmadığına karar vereceğini belirli bir ölçüde kesinlikle söylemek mümkün değildir.

138. Sözleşme'nin 35 § 1 maddesinde yer alan iç hukuk yollarını tüketme kuralı, Sözleşme mekanizmasının esasen ikincil rolünü yansıtmaktadır. Başvuranların ilk derece mahkemesi olarak karar veren İstinaf Mahkemesi'nin ileri sürülen iddiaların gerçek mahiyetine ve uygun iç hukuk yoluna ilişkin tespitlerine itiraz etmiş olmaları sadece, söz konusu kararın daha yüksek bir mahkeme tarafından gözden geçirilmesinin öneminin altını çizmektedir. Mahkeme, Hükümet'in ilgili tarihte etkin ve hem teoride, hem de pratikte mevcut olan, bir başka deyişle erişilebilir olan, başvuruların şikâyeti bakımından tazmin sağlayabilecek nitelikte ve makul başarı şansı sunan hukuk yollarının bulunduğunu ortaya koyduğu konusunda ikna olmuştur. Başvuranlar söz konusu hukuk yollarının davalarının kendine özgü koşulları içerisinde yetersiz olduğunu veya etkin olmadığını ya da kendilerini söz konusu hukuk yollarına başvurmadan muaf tutan özel koşulların bulunduğunu ortaya koyamamışlardır.

139. Dolayısıyla başvuruların Sözleşme'nin 5. maddesinin 2 ve 4. fıkraları kapsamında, yakalanma ve gözaltında tutulma nedenlerine ilişkin olarak polis tarafından bilgi verilmesi konusundaki şikâyetleri kabul edilebilir değildir ve bu nedenle Sözleşme'nin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmelidir.

II. GÖZALTI SÜRESİNİN UZATILMASINA İZİN VERİLME USULÜ BAKIMINDAN SÖZLEŞME'NİN 5. MADDESİNİN 4. FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

140. Başvuranlar, 2000 tarihli Yasa'nın 8. Eki uyarınca gözaltı süresinin uzatılması için izin almak üzere yapılan başvuruların incelenme usulünün (Bk. yukarıda 100-103. paragraflar), kapalı celsede ifade verilmesine izin verdiği ve özel avukatlar konusunda herhangi bir hüküm içermediği gerekçesiyle Sözleşme'nin 5 § 4 ve 6 § 1 maddeleriyle bağdaşmadığından şikâyetçi olmuşlardır. Mahkeme, söz konusu şikâyetin sadece Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği kanaatindedir. Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi şu şekildedir:

“Yakalama veya tutulma yoluyla özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, tutulma işleminin yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar verilmesi ve, eğer tutulma yasaya aykırı ise, serbest bırakılması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.”

141. Hükümet başvuruların savına itiraz etmiştir.

A. Kabul Edilebilirlik Hakkında

142. Hükümet, 1981 tarihli Yasa'nın 18(1)(a) maddesinin (Bk. yukarıda 114. paragraf) söz konusu şikâyet bakımından Temyiz Mahkemesi'ne temyiz başvurusunda bulunulmasını engellemesinin muhtemel olduğunu kabul etmiştir. Hükümet, söz konusu şikâyetin iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemez olduğunu ileri sürmemiştir.

143. Mahkeme, başvuruda Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi kapsamında ileri sürülebilir meseleler gündeme getirdiği konusunda ikna olmuştur; dolayısıyla başvuru Sözleşme'nin 35 § 3 (a) maddesi anlamında açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle reddedilemez. Mahkeme ayrıca, başvurunun başka herhangi bir gerekçeden ötürü kabul edilemez olmadığı kanaatindedir. Dolayısıyla başvurunun kabul edilebilir olduğu beyan edilmelidir.

B. Esas Hakkında

1. Tarafların Beyanları

(a) Başvuranlar

144. Başvuranlar, Westminster Şehri Sulh Ceza Mahkemesi önündeki her iki duruşmada da özel avukat başvurusunda bulunmadıklarını kabul etmiş; ancak özel avukat hakkının mevzuatta açık bir şekilde yer alması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Başvuranlar, Sözleşme'nin 5 § 4 maddesindeki usul güvencelerinin değişmez olmadığını kabul etmişlerdir. Ancak başvuranlar, eğer hem yerel mahkemeler hem de Avrupa mahkemeleri, Sözleşme'nin 5. maddesi kapsamındaki haklara özgürlükten yoksun bırakmaya kadar gitmeyen bir müdahalede bulunulması halinde, özel avukat sağlanmasının ve açık celsede yeterli bilgi verilmesinin, bireylerin söz konusu madde kapsamındaki haklarının güvence altına alınması için gerekli olduğuna hükmetmiş olsaydı, özgürlükten yoksun bırakmanın söz konusu olduğu durumlarda en azından bu düzeyde bir korumanın sağlanmasının gerekli olduğu sonucunun çıkarılmasının gerekeceğini ileri sürmüşlerdir. Başvuranlara bilgi verilmemesi ise sorunu ağırlaştırmıştır. Bu koşullar içerisinde, neredeyse tamamen kapalı celsede verilen ifadelerle dayanan kararlar verilmiştir ve verilebilir. Başvuranların görüşüne göre, Hükümet kendi davasının *A. ve Diğerleri/Birleşik Krallık* [BD], no. 3455/05, AİHM 2009 davasından ayırt edilebileceği görüşünü gerekçelendirememiştir.

(b) Hükümet

145. Hükümet, Sözleşme'nin 5 § 4 maddesinin usuli koşullarının değişmez olmadığını, ancak belirli koşullara bağlı olduğunu ileri sürmüştür. Hükümet, başvuranların davasının yakında gerçekleşeceğinden şüphelenilen bir terör saldırısına ilişkin aşırı derecede karmaşık bir soruşturmayı içerdiğini vurgulamıştır.

146. Hükümet mevcut davayı yukarıda anılan *A. ve Diğerleri* davasından ayırt ederken, somut davadaki başvuranların toplamda sadece on üç gün gözaltında tutulduklarına ve *A. ve Diğerleri* davası bağlamında belirlenen Sözleşme'nin 5 § 4 maddesinin koşullarının, suç isnadında bulunulana kadar uzun süre boyunca veya belirsiz süreliğine gözaltında tutulma durumunda geçerli olduğuna işaret etmiştir. Başvuranların Bölge Yargıçları önünde sunulan tüm bilgilerden haberdar olmamalarına rağmen, başvuranlar şu gerekçelerden ötürü Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi kapsamındaki haklarından yoksun kalmamışlardır: (i) başvuranlar gözaltında tutulmalarının yasal dayanağı ve gerekçeleri konusunda bilgilendirilmişlerdir; (ii) başvuranlar yasal olarak temsil edilme, Bölge Yargıçlarına görüşlerini sunabilme ve bunun yanı sıra tanık çağırabilme ve polis tanığın çapraz sorgulanması imkânlarına sahip olmuşlardır; (iii) gözaltına alınma talebinin gerekçelerine ilişkin daha detaylı açıklamanın tamamı her ne kadar başvuranlardan saklansa da, Bölge Yargıçları'na sunulmuştur; (iv) uygulanan usul Bölge Yargıçları'na, soru sorabilmeleri ve ikna olmadıkları takdirde gözaltı kararı vermeyi reddetmeleri için şüphelerin dayanağına ilişkin ayrıntılı bir açıklama yapılması imkânı vermiştir ve (v) uygun gördükleri takdirde bir özel avukatın tayin edilmesine hükmetme yolu Bölge Yargıçları için açık olmuştur.

2. Mahkeme'nin Değerlendirmesi**(a) Genel İlkeler**

147. Mahkeme'nin yukarıda anılan *A. ve Diğerleri* kararının 203. paragrafında açıkladığı üzere, Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi kapsamındaki usuli adillik gerekliliği, bağlam, olaylar ve koşullardan bağımsız olarak uygulanması gereken yeknesak ve değişmez bir standart getirmemektedir. Genel kural olarak, Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi kapsamındaki bir usulün yargısal nitelikte olması gerekmektedir; ancak söz konusu usulün Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca cezai veya medeni hukuk davaları için gerekli olan güvencelerle aynı güvencelere sahip olması her zaman gerekli değildir. Ancak usulün sunduğu güvenceler, söz konusu olan özgürlükten yoksun kılma türüne uygun olmalıdır.

148. Mevcut davada olduğu gibi, Sözleşme'nin 5 § 1 (c) kapsamında özgürlükten yoksun kılmaya, kişinin suç işlediği konusunda makul şüphenin mevcut olması halinde izin

verilmektedir. Gözaltında tutulmanın yasallığını yeniden inceleyen bir mahkeme için esas mesele, makul şüphenin mevcut olup olmadığıdır. Bu türden bir makul şüphenin gerekçelerini ortaya koyan delilleri mahkemeye sunmak makamlara düşmektedir. Söz konusu delillerin ilke olarak, dayanılan gerekçelere itiraz etmesine imkân vermek üzere başvurana açıklanması gerekmektedir.

149. Ancak, Mahkeme'nin açıkladığı üzere, terör suçları özel bir kategoriye girmektedir. İnsanların yaşamlarını kaybetme ve acı çekme riski bulunduğundan, polisin gizli kaynaklardan alınan bilgiler dâhil olmak üzere, tüm bilgileri takip etme konusunda çok hızlı hareket etmesi gerekmektedir. Ayrıca, polis sıklıkla, güvenilir olan ancak bilgi kaynağını tehlike altına sokmaksızın şüpheliye açıklanması veya mahkeme önünde sunulması mümkün olmayan bilgiler temelinde, şüphelenilen bir teröristi yakalamak durumunda kalabilmektedir. Sözleşme'nin 5 § 1 (c) maddesinin, polisin Sözleşme kapsamındaki yaşam hakkını ve halkın vücut güvenliği hakkını koruma görevini yerine getirirken örgütlü teröre karşı etkin tedbirler alması konusunda orantısız güçlükler yaratacak biçimde uygulanmaması gerekmektedir. Şüpheli bir teröristin yakalanmasına dayanak teşkil eden şüphenin makullüğünün, destekleyici bilgilerin gizli kaynakları veya bu türden gizli kaynaklara veya bu kaynakların kimliğine işaret etmesi mümkün olan olayları dahi açıklamak suretiyle ortaya konulması Sözleşmeci Devletlerden talep edilemez (Bk. *Fox, Campbell ve Hartley/Birleşik Krallık*, 30 Ağustos 1990, §§ 32-34, A Serisi no. 182). Dolayısıyla, Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi bu türden belgelerin açıklanmasını ve bir mahkemenin gizli belgeleri değerlendirmek üzere kapalı celse gerçekleştirilmesine izin verilmemesini gerektirmez. Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi uyarınca, makamların başvurana kendi aleyhindeki suçlamaların mahiyetini bilme ve suçlamaları çürütmek üzere delil ileri sürme imkânı vermek için yeterli bilgi vermesi gerekmektedir. Makamların ayrıca başvuranın veya yasal danışmanlarının, gözaltının uzatılmasına ilişkin yargılamalara etkin bir şekilde katılmasını sağlaması gerekmektedir.

(b) Genel İlkelerin Dava Konusu Olaylara Uygulanması

150. Yukarıda anılan *A. ve Diğerleri* kararında Mahkeme, söz konusu davadaki başvuranların gözaltında tutuldukları zamanı başlangıç noktası olarak kabul etmiştir. Söz konusu zamanda Birleşik Krallık halkının El Kaide'nin terör saldırılarına karşı korunması konusunda acil bir ihtiyaç olduğu ve El Kaide ile ortakları hakkında bilgi elde edinilmesi ve bu türden bilgilerin kaynaklarının gizliliğinin korunması konusunda önemli bir kamu yararı olduğu değerlendirilmekteydi (Bk. Mahkeme kararının 216. paragrafı). Mevcut dava, *A. ve Diğerleri* davasına benzer şekilde, gerçekleştirilmesi halinde önemli sayıda ölüme ve ciddi

yaralanmalara sebebiyet vermesi muhtemel olan büyük çaplı bir terör saldırısının planlandığı iddialarına ilişkindir. Başvuranlar, gözaltına alınma nedeninin, kapalı duruşma yapılmasını ve bilgi açıklanmasına ilişkin haklarına kısıtlama getirilmesini haklı kılmadığını ileri sürmemişlerdir. Mahkeme, *Operation Pathway* sırasında tespit edilen yakın terör saldırısı tehlikesinin, gözaltı süresinin uzatılması iznine ilişkin yargılamaların çekişmeli niteliğine, ulusal güvenlik gerekçelerinden ötürü bir takım kısıtlamalar getirilmesi için yeterli gerekçe teşkil ettiği konusunda ikna olmuştur.

151. Gözaltı süresinin uzatılması iznine ilişkin yargılamaları düzenleyen uygulanabilir yasal çerçeve açısından, 2000 tarihli Yasa'nın 8. Ekinde açık ve ayrıntılı usul kuralları öngörülmektedir. Dolayısıyla, gözaltında tutulan kişiye gözaltı süresinin uzatılması izni başvurusunun ve gözaltı süresinin uzatılması talebinin gerekçelerinin tebliğ edilmesi gerekmektedir. Gözaltında tutulan kişinin duruşmada yasal olarak temsil edilme ve yazılı veya sözlü beyanda bulunma hakkı bulunmaktadır. Gözaltında tutulan kişiden ve avukatından bilgi gizlenmesi olanağı ise benzer şekilde 8. Ek'te öngörülmekte olup, mahkemenin iznine tabidir. 8. Ek'te ayrıca mahkemenin gözaltında tutulan kişinin ve avukatının duruşmanın herhangi bir kısmına katılmasına izin vermeme hakkını öngörmektedir. Gözaltı süresinin uzatılmasına izin verilme koşulları 8. Ek'te sıralanmaktadır (Bk. yukarıda 100-103. paragraflar).

152. Mevcut davada Westminster Şehri Sulh Ceza Mahkemesi önünde gerçekleştirilen yargılamalar adli nitelikte olup, 8. Ek'te öngörülen usulü izlemiştir. Her iki duruşmanın bir gün öncesinde gözaltı süresinin uzatılması izni için başvuruda bulunulmuş ve söz konusu başvurular başvuranlara tebliğ edilmiştir (Bk. yukarıda 39 ve 58. paragraflar). Her başvurunun büyük kısmı açıklanmış; sadece başvurunun 9. maddesinde ek soruşturmaya ilişkin olarak yer alan bilgiler gizli tutulmuştur (Bk. yukarıda 40 ve 58. paragraflar). Söz konusu bilgiler Bölge Yargıcına verilmiş olup, başvuranlara bu bilgilerin gizli tutulma gerekçeleri açıklanmıştır (Bk. yukarıda 42. paragraf).

153. 10 Nisan 2009 tarihinde gerçekleştirilen duruşmanın bir kısmının, Bölge Yargıcının 9. maddede yer alan belgeleri incelemesine ve bu hususta sorular yöneltmesine imkân vermek üzere kapalı olarak gerçekleştirildiği doğrudur (Bk. yukarıda 41. paragraf). Ancak, Lordlar Kamarası'nın *Ward* davasında açıkladığı üzere (Bk. yukarıda 105. paragraf), 8. Ek'te mahkemenin başvuranların ve avukatlarının duruşmanın herhangi bir kısmına katılmasına izin vermemesine imkân veren usul, polisin menfaatine değil, gözaltında tutulan kişinin menfaatine olacak şekilde tesis edilmiştir. Söz konusu usul mahkemenin, gözaltında tutulan kişinin yüksek menfaati için, gözaltı süresinin uzatılmasının gerekli olduğuna inanmak için makul gerekçeler bulunduğundan emin olmak

amacıyla, gözaltı süresinin uzatılması için polis tarafından dayanılan gerekçelere ilişkin derinlemesine bir inceleme yapmasına imkân vermiştir. Mahkeme ayrıca, Bölge Yargıcının hiçbir belgenin başvurulardan gereksiz şekilde gizli tutulmamasını sağlama konusunda daha iyi bir konumda olduğuna ikna olmuştur (benzer bir karar için bk. yukarıda anılan *A. ve Diğerleri*, § 218).

154. Başvuranlar özellikle, 8. Ek'te yer alan usulde, özel avukat tayin edilmesine ilişkin bir hüküm öngörülmemesinden şikâyet etmektedirler. Ancak, Bölge Yargıcının yargulamaların adilliğini sağlamak için özel avukat görevlendirilmesinin gerekli olduğunu değerlendirmesi halinde bu türden bir görevlendirme yetkisi olduğu İstinaf Mahkemesi'nin kararından açıkça anlaşılmaktadır (Bk. yukarıda 88. paragraf). Başvuranlar söz konusu tespite itiraz etmemektedirler. Başvuranların her iki başvuru bakımından da yargulamaların herhangi bir aşamasında özel avukat görevlendirilmesine yönelik bir talepte bulunmamış olmaları dikkate değerdir.

155. Başvuruda bulunan kıdemli polis memuru açık duruşmalarda başvurunun hangi amaçla yapıldığını sözlü olarak açıklamış ve ikinci duruşmada ise soruşturmanın ilerleyişi ve aramalar sırasında el konulan belgelerin incelenmesine ilişkin ayrıntıları sunmuştur (Bk. yukarıda 42 ve 59. paragraflar). Başvuranlar yasal olarak temsil edilmiş olup, avukatları polis memuru tanıdığı çapraz sorgulama imkânına sahip olmuştur. Tanıkların çapraz sorguları 10 Nisan 2009 tarihinde gerçekleştirilen ilk duruşmada avukatlar tarafından gerçekleştirilmiştir (Bk. yukarıda 43. paragraf).

156. Yukarıdakilerin ışığında mahkeme, 10 ve 15 Nisan 2009 tarihlerinde gözaltı süresinin uzatılması izni verilmesiyle sonuçlanan yargulamalarda adil olmayan herhangi bir unsur bulunmadığı konusunda ikna olmuştur. Özellikle, özel avukat görevlendirilmesine ilişkin açık bir mevzuat hükmünün mevcut olmaması, yargulamaları Sözleşme'nin 5 § 4 maddesine aykırı kılmamıştır.

157. Dolayısıyla Sözleşme'nin 5 § 4 maddesi ihlal edilmemiştir.

III. SÖZLEŞME'NİN 8. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

158. Başvuranlar şu gerekçelerden ötürü, evlerinde yapılan aramaların özel hayat ve konuta saygı haklarının ihlaline sebebiyet verdiğiinden şikâyetçi olmuşlardır: (i) izinler, sürekli işgalle bir tutulması mümkün olmayan "tek seferlik" giriş ve aramaya izin vermiştir; (ii) izinler çok geniş kapsamlı olarak hazırlandığından, neredeyse sahip olunan tüm

nesnelerin arama ve el koymaya tabi tutulmasına izin vermiştir. Başvuranlar Sözleşme'nin 8. maddesine dayanmışlardır. Sözleşme'nin 8. maddesi şu şekildedir:

“1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği ... düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi ... veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.”

159. Başvuranlar söz konusu şikâyete ilişkin olarak Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesini de ileri sürmüşlerdir; ancak Mahkeme meselenin sadece Sözleşme'nin 8. maddesi açısından incelenmesinin daha uygun olduğu kanaatindedir.

160. Hükümet Sözleşme'nin 8. maddesi ihlalinin meydana geldiği savına itiraz etmiştir.

A. Kabul Edilebilirlik Hakkında

1. Tarafların Beyanları

161. Hükümet, aramaların gerçekleştirilme biçimine ilişkin şikâyetin, başvuranların mevcut hukuk yollarını tüketmedikleri gerekçesiyle kabul edilemez olduğunu ileri sürmüştür. Hükümet tekrar, özel hukuk yoluna başvurma olanağına ve başvuranların Temyiz Mahkemesi'nden izin talebinde bulunmadıklarına atıfta bulunmuştur (Bk. yukarıda 126-127. paragraflar). Sher'in iş meskeninde yapılan aramalara ilişkin şikâyeti konusunda Hükümet, Sher'in şikâyetinin yerel yargılamalarda hiçbir şekilde ileri sürülmediğini belirtmiştir. Ancak, Hükümet, arama izinlerinin kapsamı konusundaki şikâyetin yargı denetimine tabi tutulabilir nitelikte olduğunu ve 1981 tarihli Yasa'nın 18(1)(a) maddesinin (Bk. yukarıda 114. paragraf) Temyiz Mahkemesi'ne itirazda bulunulmasını engellemesinin muhtemel olduğunu kabul etmiştir.

162. Başvuranlar, arama izinlerine itiraz edilebilmesinin tek yolunun yargı denetimi başvurusunda bulunmak olduğu yönünde yerleşik içtihat bulunduğunu, bunun gerekçesinin ise itiraz edilen hususun bir mahkeme kararının hukuka uygunluğu olduğunu ileri sürmüştür. Başvuranlar ulusal içtihada atıfta bulunmuş (Bk. yukarıda 109-112. paragraflar) ve İstinaf Mahkemesi ile Hükümet'in bu hususta yanıldığını ileri sürmüşlerdir. Başvuranlar ayrıca, 1981 tarihli Yasa'nın 18(1)(a) maddesinin etkisini ileri sürmüşlerdir.

2. Mahkeme'nin Değerlendirmesi

163. Mahkeme Sözleşme'nin ikincil niteliğine ilişkin yorumlarını yinelemektedir (Bk. yukarıda 138. paragraf). İstinaf Mahkemesi'nin izin icrasının, yargı denetimi başvurusuna uygun olmayan ve özel hukuk kapsamına giren bir mesele olduğu kanaatine varmış olması önemlidir (Bk. yukarıda 83. paragraf). Başvuranların atıfta bulunduğu ve arama izinlerinin geçerliliği ve bozulmasına ilişkin meseleleri ilgilendiren davaların, İstinaf Mahkemesi'nin kararında ilk bakışta (*prima facie*) mevcut ve etkin bir hukuk yolunun varlığı hakkında sunduğu delillerin göz ardı edilmesi için yeterli olmadığı görülmektedir. Mahkeme, 1981 tarihli Yasa'nın 18(1a) maddesinin uygulanmasına ilişkin yorumlarını bir kez daha vurgulamaktadır (Bk. yukarıda 137. paragraf). Dolayısıyla izin icra edilme biçimine ilişkin şikâyetin Sözleşme'nin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmesi gerekmektedir.

164. Sher'in iş meskeninde yapılan aramalara gelince, yerel yargılamalarda bu konuya ilişkin herhangi bir şikâyet ileri sürülmediği İstinaf Mahkemesi'nin kararından açıkça anlaşılmaktadır (Bk. yukarıda 73. paragraf). Bu şikâyetin de, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle Sözleşme'nin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmesi gerekmektedir.

165. Son olarak, Mahkeme başvuranların evleri için verilen arama izinlerinin kapsamına ilişkin şikâyetin Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında savunulabilir meseleler gündeme getirdiği ve dolayısıyla açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle Sözleşme'nin 35 § 3 (a) maddesi uyarınca reddedilemeyeceği konusunda ikna olmuştur. Mahkeme ayrıca, şikâyetin başka herhangi bir gerekçeden ötürü kabul edilemez olmadığı kanaatindedir. Dolayısıyla, şikâyetin kabul edilebilir olduğu beyan edilmelidir.

B. Esas Hakkında

1. Tarafların Beyanları

(a) Başvuranlar

166. Başvuranlar, izinlerin kapsamının gerekçelendirilemeyecek şekilde geniş olduğunu ileri sürmüşlerdir.

(b) Hükümet

167. Hükümet, başvuranların evlerinde arama yapılmasının Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamındaki haklarına yönelik bir müdahale anlamına geldiğini kabul etmiştir. Mesele,

tedbirleri gerekçelendirmek üzere ileri sürülen sebeplerin geçerli ve yeterli olup olmadığı ve ölçülülük ilkesine saygı gösterilip gösterilmediği olmuştur. Hükümet, söz konusu koşulların karşılandığını değerlendirmiş ve bu yönde birkaç noktaya temas etmiştir.

168. İlk olarak, Hükümet, izinlerin ilgili yasal kriterlerin karşılandığından emin olan bir adli makam tarafından verildiğini vurgulamıştır. Söz konusu yasal kriterler, (i) izinlerin bir terör soruşturması bağlamında talep edilmiş olması, (ii) meskende soruşturma için önemli değere sahip olması muhtemel belgelerin bulunduğuna inanmak için makul gerekçelerin var olması ve (iii) izin verilmesinin davanın koşulları içerisinde gerekli olmasının muhtemel olmasıdır. İkinci olarak, izinler korunan veya öncelikli belgelere el koyma yetkisi vermeyi amaçlamamıştır. Üçüncü olarak, izin herhangi bir polis memurunun sadece hakkında başvuru yapılan nesnelere el koyma veya arama sırasında ele geçirilen “ilgili” belgelere el koyma ve bu belgeleri muhafaza altına alma yetkisine sahip olmasına imkân verir şekilde açık bir dille yazılmış olup, böylelikle terör soruşturmasının haklı kılmadığı belgelere el konmasına ve bu belgelerin muhafaza altına alınmasına imkân vermemiştir. Dördüncü olarak, ilgili belgelerin tanımının genişliği, polisin yakında gerçekleşecek bir terör saldırısı konusunda samimi ve makul endişelerinin bulunması ve tam olarak hangi nesnelere ilgili olacağı konusunda ayrıntılı muhakemede bulunmanın durumu aciliyetiyle tutarlı olmaması ile haklı kılınmıştır. Söz konusu tanım genişliği ayrıca, tertipçilerin irtibat kurmak için farklı ortamları (özellikle elektronik ortamı) kullandığı konusunda makul şüphe bulunan çok yönlü bir terör suikastına ilişkin soruşturmanın mahiyeti ile de haklı kılınmıştır. Beşinci olarak, izinler ve yapılan aramalar geriye dönük (*ex post facto*) yargı denetimi veya tazminat davası biçiminde diğer bir güvenceye tabi olmuştur. Mevcut davada başvuranlar, herhangi bir nesneye el konulmasının veya herhangi bir nesnenin aranmasının, soruşturmanın özel mahiyetine atıfta bulunmak suretiyle haklı kılınamayacağını belirtmemişlerdir.

169. Üçüncü müdahil tarafın yorumları konusunda Hükümet, söz konusu yorumların başvuranların şikâyetinin veya yerel yargılamaların konusu olmayan kişisel verilerin haksız bir şekilde aranması ve muhafaza altına alınmasına ilişkin olduğunu değerlendirmiştir. Dile getirilen endişelerin ciddiyetine rağmen Hükümet, başvuranların elektronik verilerinin aranmasının gerekçesiz olduğu sonucuna ulaşılması için herhangi bir dayanağın mevcut olmadığını belirtmiştir.

(c) Üçüncü Müdahil Taraf

170. Üçüncü müdahil taraf Uluslararası Gizlilik Örgütü (*Privacy International*), elektronik aygıtlar üzerinde yapılan ve kişisel veriler ile iletişim verilerine erişim sağlayan

aramalara odaklı yorumlarda bulunmuştur. Uluslararası Gizlilik Örgütü teknolojideki yeniliklerin, önceden hayal edilemeyecek veri toplama, saklama, paylaşma ve çözümlene türlerine yol açtığını vurgulamıştır. Kolluk kuvvetlerinin kişinin elektronik aygıtlarına erişimi, aygıtın kendisinde saklanan verilerin yanı sıra dış ağ sunucularında saklanan veriler dâhil olmak üzere kişinin dijital olarak temasta bulunduğu her şeye erişilmesine imkân verebilmektedir. Mevcut olan veriler toplamı, aşırı derecede açığa vurucu nitelikte olabilmektedir. Elektronik aygıtlar üzerinde yapılan aramaların özellikle izinsiz olarak yapıldığı dikkate alındığında, Uluslararası Gizlilik Örgütü Sözleşme'nin 8. maddesine yapılan müdahalenin haklı olup olmadığı belirlenirken yüksek bir kıstasın esas alınması gerektiğini ileri sürmüştür.

2. Mahkeme'nin Değerlendirmesi

171. Başvuranların evlerinde yapılan aramaların Sözleşme'nin 8. maddesinin 1. fıkrası kapsamındaki özel hayata ve konuta saygı haklarına yönelik bir müdahale anlamına geldiği hususunda ihtilaf bulunmamaktadır.

172. Başvuranlar arama izinlerinin verilmesinin Sözleşme'nin 8. maddesinin 2. fıkrasının gerektirdiği üzere "yasaya uygun" olduğuna ve meşru bir hedefi izlediğine itiraz etmemişlerdir. Mahkeme için önemli olan mesele, şikâyetçi olunan tedbirin "demokratik bir toplumda gerekli" olup olmadığı, diğer bir deyişle ulaşılmak istenen hedef ile kullanılan araçlar arasındaki ilişkinin orantılı olduğunun değerlendirilip değerlendirilemeyeceğidir (Bk. *Robathin/Avusturya*, no. 30457/06, § 43, 3 Temmuz 2012). Dikkate alınan unsurlar özellikle, aramanın bir yargıç tarafından verilen ve makul şüpheye dayanan bir arama izni uyarınca yapılıp yapılmadığı, iznin kapsamının makul bir şekilde sınırlı olup olmadığı ve aramanın mesleki gizliliğe tabi belgelerin alınmamasını sağlamak için bağımsız bir gözlemci eşliğinde yapılıp yapılmadığıdır (Bk. yukarıda anılan *Robathin*, § 44; ve *Wieser ve Bicos Beteiligungen GmbH/Avusturya*, no. 74336/01, § 57, AİHM 2007-IV).

173. Mevcut davadaki izin, terörle bağlantılı oldukları şüphesi üzerine başvuranlar aleyhine açılan ceza yargılamaları bağlamında Sulh Ceza Mahkemesi'nde bir Bölge Yargıcı tarafından verilmiştir. Başvuruda bulunan polis memuru, tespit edilen adreslerdeki belgelerin terör soruşturması açısından önemli değere sahip olmasının muhtemel olduğuna inanmak için makul gerekçelerinin bulunduğunu teyit etmiş ve yargıç da bu hususa katılmıştır (Bk. yukarıda 33-35. paragraflar). Başvuranlar, izin verilmesi için herhangi bir makul gerekçenin mevcut olmadığını belirtmemişlerdir.

174. Arama izninin nispeten geniş koşullarla ifade edilmiş olduğu doğrudur. İzin, dosyalara el konması ve dosyaların aranmasını belirli adreslerle sınırlı tutarken, yazışma,

kitaplar, elektronik ekipman, mali belgeler ve çok sayıda diğer nesnenin aranmasına ve bunlara el konulmasına genel ve sınırsız bir biçimde yetki vermiştir. Ancak, kolluk kuvvetleri tarafından yapılan bir aramada el konulması mümkün olan nesne listesinin belirliliği, söz konusu olan iddiaların mahiyetine bağlı olarak davadan davaya geçecektir. Mevcut davada olduğu gibi, geniş çaplı bir terör saldırısının planlandığı iddialarının söz konusu olduğu davalar, saldırının hazırlanmakta olduğuna ilişkin makul şüpheye sebebiyet verecek kadar yeterli delil olmasına rağmen, saldırının amaçlanan mahiyeti veya hedeflerine ilişkin belirli bilgilerin mevcut olmaması bir arama sırasında ele geçirilmek istenen nesnelerin tam olarak tespit edilmesini imkânsız kıldığından belirli güçlükler barındıran davalardır. Ayrıca, bu tür karmaşık davalar, aksi halde izin verilene kıyasla daha geniş koşullara tabi olan bir aramayı haklı kılabilmektedir. Mevcut davada olduğu gibi birden çok şüphelinin bulunması ve kodlu dil kullanılması, ele geçirilmek istenen nesnelerin ve belgelerin kesin mahiyetinin arama öncesinde tespit edilmeye çalışılması sırasında polisin karşılaştığı güçlüğü arttırmaktadır. Son olarak, durumun aciliyetinin göz ardı edilmesi mümkün değildir. Bir arama izninde ele geçirilmek istenen ve el konulacak nesnelerin tam mahiyetinin ayrıntılı olarak tespit edilmesini Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında bir koşul haline getirmek, çok sayıda yaşamın risk altında olduğu bir soruşturmanın etkinliğini ciddi anlamda tehlikeye sokabilecektir. Bu mahiyetteki davalarda, polisin arama sırasında karşılaşılanlar temelinde hangi nesnelerin terör faaliyetleriyle bağlantılı olabileceğini belirli bir esneklikle değerlendirmesine ve daha ayrıntılı incelemek üzere söz konusu nesnelere el koymasına izin verilmesi gerekmektedir. Elektronik aygıtların aranmasının özellikle hassas meseleler gündeme getirmesine ve savunulabilir bir biçimde kişisel verilerin aşırı müdahalelere karşı korunması için belirli güvenceler gerektirmesine rağmen, bu türden aramalar başvuranların şikâyetlerinin veya mevcut davadaki yerel yargılamaların konusunu oluşturmamıştır ve taraflar İngiliz hukukunda bu türden güvencelerin varlığı veya yokluğu konusunda herhangi bir delil ileri sürmemiştir.

175. Son olarak, başvuranların el konulan nesnelere açısından başvurabilecekleri geriye dönük (*ex post facto*) yargı denetimi talebi ve tazminat davası biçiminde bir hukuk yolunun bulunması mevcut davayla belirli ölçüde alakalıdır (Bk. yukarıda 168. paragraf). Başvuranların arama sırasında belirli bir nesneye el konmasına itiraz etme yoluna başvurmamış olmaları dikkate değerdir. Ayrıca başvuranlar, soruşturmanın mahiyetine atıfta bulunularak haksız şekilde el konulduğunu veya arandığını iddia ettikleri herhangi bir nesneye işaret etmemişlerdir.

176. Bu gerekçelerle Mahkeme, mevcut davadaki arama izinlerinin aşırı derecede geniş kapsamlı olduğunun değerlendirilemeyeceği sonucuna varmıştır. Dolayısıyla ulusal

makamların, sonuç olarak meydana gelen başvuruların özel hayat ve konuta saygı haklarına yönelik “müdahalenin” Sözleşme’nin 8 § 2 maddesi anlamında “demokratik bir toplumda gerekli” olduğunu değerlendirme hakkı bulunmaktadır.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME,

1. Oy çokluğuyla, gözaltı süresinin uzatılmasına izin verilme usulüne ve arama izinlerinin kapsamına ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilir olduğunu ve başvurunun geri kalan kısmının, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemez olduğunu *beyan etmiştir*.
2. Bire karşı altı oyla, gözaltı süresinin uzatılmasına izin verilme usulü bakımından Sözleşme’nin 5 § 4 maddesinin ihlal edilmediğine;
3. Oy birliğiyle, arama izinlerinin kapsamı bakımından Sözleşme’nin 8. maddesinin ihlal edilmediğine *karar vermiştir*.

İşbu karar, İngilizce olarak tanzim edilmiş ve Mahkeme İçtüzüğü’nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca 20 Ekim 2015 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Françoise Elens-Passos

Yazı İşleri Müdürü

Guido Raimondi

Başkan

Sözleşme’nin 45 § 2 maddesi ve Mahkeme İçtüzüğü’nün 74 § 2 maddesi uyarınca Yargıç Vehabović’in ayırık görüşü işbu karara eklenmiştir.

G.R.A.

F.E.P.

EKLER

1. Sultan Sher 1987 doğumlu bir Pakistan vatandaşı olup, Pakistan'da ikamet etmektedir ve avukatları tarafından temsil edilmektedir.

2. Mohammed Rizwan Sharif 1980 doğumlu bir Pakistan vatandaşı olup, Pakistan'da ikamet etmektedir ve avukatları tarafından temsil edilmektedir.

3. Mohammed Umer Farooq 1983 doğumlu bir Pakistan vatandaşı olup, Pakistan'da ikamet etmektedir ve avukatları tarafından temsil edilmektedir.

YARGIÇ VEHABOVIĆ'İN MUHALİF GÖRÜŞÜ

Mevcut davada çoğunluğun Sözleşme'nin 5 § 4 maddesinin ihlal edilmediği yönündeki görüşüne katılmadığımı üzümlere belirtmek durumundayım.

Başvuranlar, terör eylemlerinin işlenmesi, hazırlığının yapılması ve azmettirilmesinde yer aldıkları şüphesi üzerine 2000 sayılı Terör Yasası'nın 41. maddesi uyarınca yakalanmışlardır. Başvuranların gözaltında tutulmaları, bir avukat bulunmaksızın pek çok kez yeniden gözden geçirilmiştir. Başvuranların ifadeleri dahi bir avukat bulunmaksızın polis tarafından alınmıştır.

Bir başvuran hakkında bu türden ciddi suçlamaların söz konusu olduğu tüm hallerde, başvuranın kendisine uygun avukatlık yardımında bulunacak olan bir temsilcisinin bulunmasının gerektiği görüşündeyim. Şahsen bu yükümlülüğü ilk ifade verilmesiyle sınırlandırmazdım; bu yükümlülüğün ilk tedbiri veya gözaltının uzatılmasına ilişkin yargılamalardaki avukatlık yardımını da kapsamaması gerekir.

Başvuranlar ertesi gün, gözaltı süresinin yedi gün uzatılması izni için Westminster Şehri Sulh Ceza Mahkemesi'ne başvuruda bulunulacağı konusunda bilgilendirilmişlerdir. Başvuranlar ve temsilcilerinin duruşmanın bir kısmına katılmalarına izin verilmemiştir. Kararın 41. paragrafında açıklandığı üzere "duruşmanın bir kısmı Bölge Yargıcının belgeleri inceleme ve belgeler hakkında soru yöneltmesine imkân vermek üzere kapalı olarak gerçekleştirilmiştir ...". Olası bir gözaltı uzatma konusunu ele alan yargıcın başvuran aleyhindeki mevcut deliller hakkında bilgi almasının çok önemli olduğu fikrini paylaşıyorum; ancak duruşmanın bu tartışmanın yapıldığı kısmına başvuranın ve avukatının katılmasına izin verilmemesini ve böylelikle başvuranın gözaltının uzatılması açısından belirleyici olan delillere itiraz etme imkânının ortadan kaldırılmasını haksız buluyorum. Mevcut davada başvuranlar ve avukatlarının duruşmanın sadece bir kısmına katılmalarına izin verilmemesi dahi, polisin başvuranlara gözaltılarının devam etmesinin gerekçeleri hakkında yeterli bilgi vermediğini düşündürmektedir.

Başvuranların yakalanma ve gözaltında tutulma gerekçeleri konusunda kendilerine polis tarafından bilgi verilmediğine ilişkin şikâyetle buldukları sırada ve yargı denetiminin şikâyetleri bakımından uygun bir hukuk yolu olduğunu belirttikleri sırada, hâlihazırda mevcut hukuk yollarından birini kullanmış oldukları görüşündeyim. Başvuranların bir özel hukuk yoluna başvurabilmelerinin mümkün olduğu açıktır; ancak başvuranın erişebileceği farklı etkin hukuk yollarının bulunması halinde başvuranın söz konusu hukuk yollarının tamamını değil, mevcut durumda diğer bir hukuk yoluna göre daha uygun gördüğü hukuk yolunu tüketmesi gerekir. Söz konusu yargılamalarda yargıcın mevcut başka bir –özel

hukuk- yolunun bulunduğu, söz konusu iddiaların olaylara ilişkin muhtemel ve karmaşık bir ihtilafı içerdiği ve söz konusu yargılamalar için İdare Mahkemesi'nin her hafta verilen çok sayıda acil ve beklenen yargı denetimi kararı için gerekli olan yargı kaynaklarının kullanılması için herhangi bir sebep olmadığı yönündeki gerekçesini kabul etmem mümkün değildir. Söz konusu tarihte başvuranlar haklarındaki sınır dışı kararları uyarınca gözaltında tutulmaktaydılar. Yargıç tarafından belirtildiği üzere, özel hukuk davası açabilmek için "davacıların özel hukuk davasında ifade vermek üzere Birleşik Krallığa dönmeleri gerekli olmayıp; bunun yerine video bağlantısı aracılığıyla ifade vermeleri mümkündür"! Verilen gerekçede, söz konusu mahkemenin meseleyi ele almak için yetkili olmadığı değil, polis aleyhine yargı denetimi başvurusunda bulunulmasının uygun olmadığı belirtilmiştir.

Herhangi bir kişisel kanaat beyan etmek yerine, yargıcın 82. paragrafta farklı sözcüklerle aşağıdaki gibi ifade edilen nihai kanaatine vardığı yerel yargı kararının ayrıntılı içeriğine atıfta bulunmak isterim (Bk. Mahkeme'nin kararının 75-82. paragrafları):

"... eğer [yargıcın] görüşünün aksine, polis aleyhine yargı denetimi başvurusunda bulunulması uygun olsaydı, yargıç talebin sunulan belgelere dayalı olarak savunulabilir olmadığı gerekçesiyle izin vermeyi reddederdi. Yargıç, başvuranlara gözaltılarının devam etmesinin gerekçeleri hakkında yetersiz bilgi verilmiş olması dolayısıyla Westminster Şehri Sulh Ceza Mahkemesi'nin gözaltı süresinin uzatılmasına yönelik kararlarının hukuka aykırı olup olmadığı meselesinin potansiyel olarak kamu hukuku kapsamına giren bir mesele olduğunu kabul etmiştir."

Günümüz Avrupasında, saldırgan milliyetçilik dâhil olmak üzere tüm dini radikalizm türleriyle mücadele etme konusunda giderek artan bir ihtiyaç bulunmaktadır; ancak, bu mücadele, Devlet görevlilerinin keyfilğine karşı ve çeşitli Devlet kurumlarına verilen yetkilerin kötüye kullanılmasına karşı asgari güvenceler gerektirmektedir.

Son olarak, mevcut davadaki başvuranların suç isnat edilmeksizin serbest bırakıldıkları ve sınır dışı kararlarının kendilerine derhal tebliğ edildiği belirtilmelidir.